

Nascentium morientium qui numero ex lege naturae diversis diei temporibus diverso : dissertatio inauguralis medico-statistica ... / auctor Marcus Berliński.

Contributors

Berliński, Marek.
Friedrich-Wilhelms-Universität Berlin.
Royal College of Surgeons of England

Publication/Creation

Berolini : Typ. L.F. Herrmannii, 1834.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/jmfhdhna>

Provider

Royal College of Surgeons

License and attribution

This material has been provided by This material has been provided by The Royal College of Surgeons of England. The original may be consulted at The Royal College of Surgeons of England. where the originals may be consulted. This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

**wellcome
collection**

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

**NASCENTIUM MORIENTIUMQUE
NUMERO EX LEGE NATURAE DIVER-
SIS DIEI TEMPORIBUS DIVERSO.**

6

**DISSERTATIO
INAUGURALIS MEDICO-STATISTICA**

QUAM
CONSENSU ET AUCTORITATE
GRATIOSI MEDICORUM ORDINIS
IN
UNIVERSITATE LITERARIA
FRIDERICA GUILIELMA
UT SUMMI
IN MEDICINA ET CHIRURGIA HONORES
RITE SIBI CONCEDANTUR
DIE IX. M. JULII A. MDCCCXXXIV.
H. L. Q. S.

PUBLICE DEFENSURUS EST
AUCTOR
MARCUS BERLIŃSKI,
POLONUS.

OPPONENTIBUS:

HENR. WILSON, MED. ET CHIR. DR.
CASP. THEOD. PLAETSCHKE, MED. ET CHIR. DR.
N. GUTTMANN, MED. ET CHIR. CAND.

DISSERTATIO

GRATIOSI MEDICORUM ORDINIS
CONSENSU ET AUCTORITATE

FREDERICA GUILLIELMA

Es gibt keinen Zufall;
Und was uns blindes Ohngefähr nur dünkt,
Gerade das steigt aus den tiefsten Quellen.

Schiller.

DIE IX. M. JUNI A. MDCCXXII.

M. J. G. S.

PUBLICAE BIBLIOTHECAE EST

ACTOR

MARCOUS BERLINUS

POLOGUS

OPPOZYTYBES:

HEINRICH WILSON, MED. ET CHIR. DR.
CASP. THEOD. PLATTSCHKE, MED. ET CHIR. DR.
N. GUTTMANN, MED. ET CHIR. CAND.

Berolinæ typis J. F. Herrmanni.

V I R I S

ILLUSTRISSIMIS DOCTISSIMIS

EXPERIENTISSIMIS

PRAECEPTORIBUS HUMANISSIMIS

JOANNI LUDOVICO CASPER

AQUILAE RUBRAE ORDINIS EQUITI

**UTRIUSQUE MEDICINAE DOCTORI, RERUM MEDICINALIUM CONSILIARIO
PROFESSORI EXTRAORDINARIO IN UNIVERSITATE LITERARIA FRIDERICA
GUILIELMA BEROLINENSI, COMPLURIUM SOCIETATUM LITERARIARUM
SODALI etc. etc.**

PATRONO DE SE MERITISSIMO

OMNI OBSERVANTIAE ET OFFICIORUM GENERE AD CINERES

USQUE PERSEQUENDO

ET

ROBERTO FRORIEP

**UTRIUSQUE MEDICINAE DOCTORI, PROFESSORI EXTRAORDINARIO IN
UNIVERSITATE LITERARIA FRIDERICA GUILIELMA BEROLINENSI,
PROSECTORI IN CARITATIS NOSOCOMIO, COMPLURIUM SOCIETATUM
LITERARIARUM SODALI,**

FAUTORI SUMMA, QUA PAR EST, PIETATE COLENDO

1712
PROBATA
HABITISSIMIS DOCTISSIMIS

EXPERIENTISSIMIS

Doctores et Professores Universitatis Bohemae, qui hunc titulum
per se PRACTICABILIS HUMANISSIMIS
titulum, quod hunc titulum, quod hunc titulum, quod hunc titulum
per se hunc titulum, quod hunc titulum, quod hunc titulum, quod hunc titulum

JOHANNI LUDOVICO CASPARI

explicanda et hunc titulum, quod hunc titulum, quod hunc titulum, quod hunc titulum

HAS STUDIORUM PRIMITIAS

PROFESSORI EXTRAORDINARIO IN UNIVERSITATE BOHEMICA
STUDIIA MEDICINAE, CATHEDRAE ANATOMIAE, PHYSICAE
SODALI SOCIETATIS

PIO GRATOQUE ANIMO

PIETRO DE SE
habere et hunc titulum, quod hunc titulum, quod hunc titulum, quod hunc titulum

et hunc titulum, quod hunc titulum, quod hunc titulum, quod hunc titulum

D. D. D.

LESQUE PERSEQUITUR
habere et hunc titulum, quod hunc titulum, quod hunc titulum, quod hunc titulum

ET

et hunc titulum, quod hunc titulum, quod hunc titulum, quod hunc titulum

ROBERTO FROBERG

PROFESSORI MEDICINAE DOCTORI, PROFESSORI EXTRAORDINARIO
STUDIIA MEDICINAE, CATHEDRAE ANATOMIAE, PHYSICAE, MEDICINAE
PROFESSORI IN CATHEDRA ANATOMIAE, CATHEDRAE PHYSICAE, CATHEDRAE

PROFESSORI IN CATHEDRA ANATOMIAE, CATHEDRAE PHYSICAE, CATHEDRAE

PROFESSORI IN CATHEDRA ANATOMIAE, CATHEDRAE PHYSICAE, CATHEDRAE

EX FACTORI SUNDIA, QUI PAR EST, PETATE COLLENDI

et hunc titulum, quod hunc titulum, quod hunc titulum, quod hunc titulum

et hunc titulum, quod hunc titulum, quod hunc titulum, quod hunc titulum

et hunc titulum, quod hunc titulum, quod hunc titulum, quod hunc titulum

et hunc titulum, quod hunc titulum, quod hunc titulum, quod hunc titulum

et hunc titulum, quod hunc titulum, quod hunc titulum, quod hunc titulum

et hunc titulum, quod hunc titulum, quod hunc titulum, quod hunc titulum

AUCTOR.

PROOEMIUM.

Dubitare vix possum quin Lectores Doctissimi, qui forte tenuissimas has plagulas dignas putent, quas inspiciant tum inconstantia, quam in argumenti, quod mihi tractandum sumsi, expositione admisisse videor, tum imperfecto rerum a me ad hunc finem collectarum usu offensuri sint, maximeque in eo me reprehensuri quod in partuum, quorum minor longe mihi ad comparandum numerus in promptu esset, ratione explicanda et longior fuerim et diligentior, quam vel totius disputationis conformitas posceret vel pro majore, qui mihi in mortibus recensendis suppeteret, numero, exspectandum a me esset. Atque hunc numerum quidem cum septies fere majorem fuisse non inficias eam, tamen ut paucis his verbis illum meum agendi modum si minus defendere at excusare certe liceat rogo oroque. Vir enim doctissimus et illustrissimus, cui quot beneficiorum generibus obstrictus sim, dicere vix possum, Casperus, hujus Academiae professor, jam inde a mense Januar. a. 1833. ex mortuorum tabulis (Todtenzettel germ.) quas pro publici muneris sui ratione decimo fere quoque die acciperet, notare et componere coeperat, quot inde ab illo quem dixi tempore Berolini ex toto mortuorum numero singulorum morborum vi per quatuor praecipuas illas, in quas dies dividi valet, partes confecti absumtique viderentur. Cujus collationis continuandae curam cum aliquot mensibus post ego, nondum tum hoc labore argumentum mihi dissertationis inauguralis suppeditatum iri exspectans, suscepissem, mortuorum illae tabulae, statim ac satis pro fine suo inspectae essent, nulla ex iis alia re praeter morbos solos et quatuor diei partes, annotata, ad eos, quorum illas asservare intererat remissae sunt. — In quo negotio cum hoc modo ad hujus anni initium perrexissem, tempus appropinquavit, quo mihi a Caspero V. S., qui rebus meis nec consilio unquam nec re deerat, argumentum, in quo dissertatio mea inauguralis versaretur, petendum esset. Is ut initio mihi in universum, pro summa, quae ipsi est, humanitate, statisticum aliquem recensum rationibus his meis aptissimum esse indicavit, ita post mihi auctor suaviorque factus est, ut in computando et examinando morientium numero, quatenus is ex diversis diei temporibus pendere videretur, eoque ad certam normalemque legem redigendo virium mearum periculum

acerem, utpote cui argumento juste tractando facta satis multa ipso luce collegissem. Ego prudentissimo huic consilio licenter obsecutus statimque ad opus aggressus quo longius in novo hoc neque satis mihi noto campo progrediebar, eo et perfectiora ipse a me postulare incepi et majores mihi difficultates oboriri intellexi. Accedit quod novae cujusque viae utilitas, quam tentabam, ut huc atque illuc conversus legem, quam natura in singulis diei temporibus in moribus adducendis praescripsisset, invenirem, mortuorum tabulis, illis de quibus dixi ad eos, ad quos pertinerent, jam remissis, paucis tantum iis novis observationibus, quarum mihi ab eo inde tempore, quo opus suscepissem, faciendarum copia fieret, circumscripta erat. Quas lacunas hoc modo oriundas ut compensarem, disquisitionibus illis de moribus alias easque cognati generis statui adungere de vi temporum, quae in partibus observetur, easque summa, quantum in me esset, diligentia persequi. Egregia Buschii, Viri Praeclarissimi, Universitatis Berolinensis professoris benignitate et humanitate, qua mihi indicum, qui super partus in instituto obstetricio ipso moderatori commissos observatos confecti essent, usum liberalissime concessit, — pro quo totque aliis beneficiis in me collatis Viro meritissimo publice ex intimo pectore gratias hic ago maximas — hujus igitur Viri comitate utilissima haec mihi facultas dabatur ut cogitata omnia meditati mihi de lege, quam diei tempora in partibus aut accelerandis aut retardandis sequerentur, inter scribendum exorta, statim examinare et factis aut confirmare aut refutare possem. Haec causa capitis de partibus, licet major me in moribus casuum numerus adjuvaret, fusius copiosiusque tractati.

De theorematibus seu mavis hypothesis, quibus ad facta illa explicanda usus sum, tantum abest ut sperem omnium me assensum nacturum esse, ut neminem me melius earum imbecillitatem cognitam habere posse credam. Quas, si quis dixerit, factis nude propositis, melius me facturum fuisse, si ne verbo quidem attigissem, non nego id quidem; sed fateor, iis exponendis summam me ex tota hac disputatione voluptatem cepisse, saepe conjectura mea adeo observationi ipsi inhaerere eamque sua sponte sequi visa est, ut altera ab altera non posset sejungi. Quid? quod talis hypothesis novae interdum et accuratiori explorationi locum dedit, cujus auctoritate cum saepe confirmaretur eo minus a me potuit silentio praeteriri. Id vero, si quidquam aliud sancte possum affirmare affirmo hoc, omnia, quibus usus sim, facta unam veritatem sequi ducem, meque in eorum fide et veritate examinanda religiosissime esse versatum.

CAPUT I.

De ratione, quae est inter partus et diei tempora.

Qua lege partium aut major aut minor numerus ex diei temporibus pendeat, cum res ipsa ab antiquis jam observari potuisset, recentiori, demum aetate quaesitum est et in disceptationem vocatum. Ex quo enim ab Osiandro V. D. positum esset, plerosque partus subeunte nocte incipere et post mediam noctem finiri, ¹⁾ accessit Froriepius Vir Illustrissimus, et ipse affirmans, dolores praesagientes vespere demum accedere ²⁾, alii oblocuti sunt. Inter quos quod Rieckius ex partibus plures per annos in instituto obstetricio, quod Tubingae floret, diligenter inter se comparatis hoc effici dixit, ut nullum omnino inter partus nocturnos diurnosque discrimen, quod temporis in hanc rem vim esse arguat, vel minima veritatis specie admittendum sit: id, cum in instituto illo quotannis septuaginta tantum nascantur ³⁾, ideoque justus sententiae huic confirmandae numerus desit, unde omnis judiciorum in his rebus auctoritas pendet, et nihil per se valet, et illorum virorum sententias redarguere non potest. Constat enim, rationes legesque statisticas non nisi ex magna factorum, quorum inter se conferendorum facultas data sit, copia cognosci et dijudicari posse. Contra disquisitiones a Rankenio, Queteleto, Guietto et Buekio nuper ad hunc finem institutae, ut de temporibus, quae partibus aut commodiora aut iniquiora sint certi aliquid constaret, etsi non eandem omnes in casibus observatis computandis diligentiam praestant, in hoc tamen consentiunt idque evincunt, majorem infantium numerum nocturno tempore in lucem edi. Accuratissima sane ea videntur, quae a Rankenio communicata sunt ⁴⁾, qui horas, quibus 890 infantes

¹⁾ Osiander F. B. Handbuch der Entbindungskunst. 2te Aufl. Tübingen 1830. Bd. 2. S. 42.

²⁾ v. Froriep L. F. Theoretisch-practisches Handbuch der Geburtshülfe. Weimar 1827. §. 218.

³⁾ Riecke Vict. Ad. Beiträge zur geburtshülflichen Topographie von Württemberg. Tübingen 1827. S. 6.

⁴⁾ Busch D. W. H. Lehrbuch der Geburtskunde. 2te Aufl. Marburg 1833. S. 5.

⁵⁾ Edinburgh Medical and Surgical Journal T. 27. p. 302. seq.

ipso se medico obstetricio adjuvante lucem adspicerent, et notavit diligentissime et utilissime publicavit. Non eandem fortasse Queteleti observationibus fidem tribues, si numeros singulis horis natorum in tabula ejus notatos ¹⁾ comparaveris. Invenies enim, ex 2680 infantibus in instituto obstetricio Bruxellensi (Hôpital de la maternité) per undecim annorum spatium (ab anno 1811 usque ad 1822 incl.) natis hora undecima ante mediam noctem 224, ipsa mediae noctis hora 4 tantum, hora subsequente item 142 lucem conspexisse; quales saltus, uti recte Buekius monet ²⁾, a summa naturae sapientia, in omnibus ejus actionibus conspicua, vel maxime abhorret. Hae tamen inconstantiae tolli ac removeri posse videntur, si, quod ipsi post facturi sumus, plurimum horarum numeros computaveris, atque sic diem in octo vel quatuor majores periodos divideris. Ceterum cum Queteletus eorum, quae retulerit, fidem praestare posse, atque disquisitiones a Villerméo in instituto obstetricio Parisiensi eodem fere tempore factas idem docuisse contendat, immo cum rationes a Queteleto propositae cum aliorum auctorum observationibus vel prius vel postea institutis satis concinant, non video, cur illas, quod Buekius facit, plane rejiciendas putem. — Huic Queteleti computationi postea Guiettus infantum in eodem instituto per annos 1827 et 1828 natorum numeros adjunxit ³⁾, quos tamen non ad singulas horas sed ad primaria tantum quatuor diei partes retulit. Numerus denique partuum, quo Buekius in computatione sua ⁴⁾ usus est, 931 efficit, eosque se tum ex ipsa praxi sua, tum ex aliorum medicorum Hamburgensium indicibus secum communicatis, collegisse dicit. Jam his virorum doctissimorum observationibus novas meas addere placuit, partim ut eas vel confirmarem vel paullum immutarem et corrigerem, partim ut, quod a nemine adhuc tentatum esse et video et miror, in casus singulos, quorum in partibus ad temporum diversitatem regendis praecipua quaedam vis esse videatur, pro virili parte inquirerem. 809 infantes ab anno 1830 in instituto obstetricio universitatis literariae Berolinensis nati basin disquisitionis meae consistuunt, qui numerus etsi aliorum observationibus inferior est, tamen cum in hoc instituto, pro prudentissimo ejus moderamine, omnia quorum ad quemque partum vel accelerandum vel retardandum vel singulari aliquo modo efficiendum aliquid momenti esse videatur, admiranda diligentia sta-

¹⁾ Correspondance mathématique et physique. T. 3. p. 42.

²⁾ Gerson und Julius. Magazin der ausländischen Literatur. Bd. 15. S. 709.

³⁾ A. Quetelet et Ed. Smits. Recherches sur la reproductions et la mortalité de l'homme etc. Bruxelles 1832. p. 77.

⁴⁾ Gerson und Julius. Magazin der ausländischen Literatur. Bd. 17. S. 348.

tim notentur, tantam possum computationis meae veritatem certitudinem et fidem jure promittere, quanta dubito an alia ulla gloriari queat. Quae horum partuum inter se ratio diversis diei temporibus sit, age, jam oculis hic subjiciamus:

												Partuum summa.		
Horae, quibus infantes nati sunt:	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.		
Numerus tempore matutino natorum:	39.	41.	36.	44.	32.	38.	27.	39.	29.	29.	29.	34	— 417.	} 809.
Numerus vespere natorum:	44.	30.	38.	41.	25.	28.	33.	26.	30.	31.	29.	37	— 392.	

Ex hac tabula intelligitur, nec, si ipsum numerum spectes, quod quale sit jam supra a me demonstratum est, tam immensam discrepantiam inter infantes singulis temporibus natos esse (summa enim differentia est decem tantum partuum supra aut infra numerum medium), neque horas partibus uberrimas statim eas subsequi, quae iis aut careant omnino aut mire paucis offensionem parent justissimam, sed transitum esse modicum et per gradus naturae congruas aut declinantem aut crescentem.

Jam priusquam differentias ab aliis scriptoribus adhuc nondum examinatas progrediamur, necesse est, ut ea, quae ex observationibus adhuc institutis sequi videntur, inter se conferamus, quo facilius inde, quid lege universali sancitum sit, quid diversorum locorum rationibus momentisque tribuendum, quid denique casui et conditionibus fortuitis neque providendis adscribendum sit, dignoscere possimus. In quo ut differentias in computationibus, quae brevibus temporis intervallis nituntur, non evitandas quodammodo exaequemus, neve ea, quae a scriptoribus, qui minus singulas horas respexerunt, quam partuum numerum ad majora diei spatia revocarunt, proposita sunt, hac nostra collatione prorsus excludamus, natorum numeros a singulis scriptoribus singulis horis additos, spatia trium, sex et duodecim horarum in unum contrahentes computabimus, denique ut facilius sit totius hujus comparationis conspectus universalis, natorum numeros a singulis scriptoribus observatos ad numerum millesimum reductos numeris illis realibus, absolutis (i. e. quos scriptores revera observarunt) juxta ponemus.

Diei tempora, quibus infantes nati sunt.	Natorum numeri absoluti in observationibus					Natorum numeri relativi in observationibus				
	Queteleti.	Buekii.	Rankenii.	a me ipso institutis.	omnibus simul sumptis.	Queteleti.	Buekii.	Rankenii.	a me ipso institutis.	omnibus simul sumptis.
Tempore matutino.										
ab hora 12 ^a usq. ad h. 3 ^{am}	445	159	137	116	857	166	171	154	143	161
ab hora 3 ^a usq. ad h. 6 ^{am}	353	131	129	114	727	132	141	145	141	137
ab hora 6 ^a usq. ad h. 9 ^{am}	299	141	119	95	654	112	151	134	117	123
ab hora 9 ^a usq. ad h. 12 ^{am}	315	90	85	92	582	117	97	95	114	110
Tempore vespertino.										
ab hora 12 ^a usq. ad h. 3 ^{am}	279	101	97	112	589	104	109	109	139	111
ab hora 3 ^a usq. ad h. 6 ^{am}	295	70	88	94	547	110	75	99	116	103
ab hora 6 ^a usq. ad h. 9 ^{am}	351	401	117	89	658	131	108	131	140	124
ab hora 9 ^a usq. ad h. 12 ^{am}	343	138	118	97	696	128	148	133	120	131
	2680	931	890	809	5310	1000	1000	1000	1000	1000

In his proportionibus non possumus quin magnam similitudinem, quae in singulorum scriptorum relationibus invenitur, admiremur. In omnibus fere columnis temporis spatia ab hora 9^a vespertina usque ad 6^{am} matutinam numerum medio majorem, spatia vero ab hora 9^a matutina usque ad 6^{am} vespertinam numerum medio minorem ostendunt. In omnibus observationibus horae partibus uberrimae tres illae sunt, quae mediam noctem statim excipiunt. Post has largissimam messam praebent horae ab 3^a usque ad 6^{am} matutinam. Minus constans temporis spatium est, cui minima natorum copia convenit; in Rankenii enim tabula tempus antemeridianum, intra horam 9^{am} et 12^{am} inclusum, partium inopia insigne est, in Queteleti computatione tempus ab hora 12^a usque ad 3^{am} post meridiem; apud Buekium tempore pomeridiano ab hora 3^a usque ad 6^{am} minimum natorum numerum adscriptum invenies; in observationibus nostris minimum illud in horas vespertinas a 6^a usque ad 9^{am} cadit. Has tamen differentias aequae ac reliquas rationes indefinitas non ad naturalis legis inconstantiam referendas, sed potius ex observationum basi non satis sufficiente repetendas esse ultima tabulae nostrae columna, quae omnium partium, quatenus a diversis diei temporibus pendere videntur, rationem habet, dilucidissime docet. Numeri enim, qui in rubrica illa continentur, ad certam et universalem naturae legem, quam inclusam servare videntur, nos relegant. Quodsi enim mille

partus in octo diei tempora aequali ratione distribueris, singulis illis trium horarum spatii 125 partuum numerus dandus est, talem fere numerum horis ab 6a usque ad 9am tam matutino quam vespertino tempore vere obtingere videmus. Inde ab his temporibus partus duplici et contrario modo ab hoc numero deflectuntur, ut quo propiores mediae nocti sint, gradatim numero crescant, contra meridiem versus decrescant, donec intra horas a 12a usque ad 3am post mediam noctem maximum, ab hora vero 3a usque ad sextam post meridiem minimum contingant, ita ut tres diei periodi ab hora 9a vespertina usque ad 6am matutinam numeros medium superantes, tres vero diei periodi ab hora 9a matutina usque ad 6am vespertinam numero medio minores praebeant. Illud tantum temporis spatium, quod hora 12a meridiana atque hora 3a pomeridiana terminatur, cum numerum habeat paullum eo, qui in praecedenti periodo cerneretur, majorem exceptionem indicatu vix dignam ostendit, quae quidem exceptio praevaleanti tantum natorum numero, qui huic periodo in penultima (nostra) rubrica adscripta est, debetur, quippe cujus, si in computatione nullam rationem habere velis, has obtinebis proportiones: 165, 136, 124, 109, 106, 101, 126, 133, in quibus parva illa numeri differentia sine ullo reliquarum relationum damno nulla facta est. Quod autem differentias, quae in reliquorum scriptorum relationibus animadvertantur, tantummodo a rerum copia minus sufficiente proficisci dixi, id hoc etiam confirmatur, quod eo magis exaequantur quo magis numeros in majora temporis spatia revocatos respicies atque sic singulis his majorem partuum numerum vindicabis. Tabula hic adjecta, in qua, adjunctis etiam Guietti observationibus infantum in sex et duodecim horarum spatiis natorum ratio redditur, quae dixi, quam vera sint, ipsorum oculorum judicio subjiciet.

Diei tempora, quibus infantes nati sunt.	Natorum numeri absoluti in computatione						Natorum numeri relativi in computatione					
	Queteleti	Buckii	Rankenii	nostra	Guietti	generali	Queteleti	Buckii	Rankenii	nostra	Guietti	generali
Tempus matutinum ab hora 12 ^a usq. ad hor. 6 ^{am}	798	290	266	230	145	1729	298	312	299	284	273	296
ab hora 6 ^a usq. ad hor. 12 ^{am}	614	231	204	187	119	1955	229	248	229	231	224	232
Tempus vespertinum ab hora 12 ^a usq. ad h. 6 ^{am}	574	171	185	206	119	1255	214	184	208	255	224	215
ab hora 6 ^a usq. ad h. 12 ^{am}	694	239	235	186	148	1502	259	256	264	230	279	257
	2680	931	890	809	531	5841	1000	1000	1000	1000	1000	1000
Lucis ad noctem proportio = 1 :							1,25	1,31	1,28	1,05	1,23	1,2
Temporis vespertini ad matutium proportio = 1 :							1,11	1,27	1,11	1,06	0,98	1,1

Ex hac computatione quis est qui non intelligat, ea, quae a singulis scriptoribus referantur, eo inter se magis consentire, quo majoribus temporis spatiis nitantur. In prima enim sectione, quae eorum, qui inter sex horarum spatia nati sint, rationes comprehendit, per omnes fere columnas lege constat, diei tempora hunc, quem adscribam, partuum frequentiae ordinem ostendere: horae post mediam noctem, horae ante mediam noctem, horae antemeridianae, horae pomeridianae ita ut primis maximus natorum numerus, ultimis vero minimus conveniat; proportio vero horum temporum relativa in singulis columnis non paullum differt: in altera sectione in qua horarum duodecim spatiorum vicissitudinis ratio habita est, non tantum lux nocti quoad natorum copiam ubique cedit, tempusque vespertinum a matutino superatur, sed et mutua partuum proportio his temporibus adscripta, per plurimas columnas eadem fere est.

Sed quam tandem omnino causam esse dicemus, qua efficiatur, ut adeo nox diem et dolorum introitu (quam rem statim post demonstraturus sum) et ipsis partibus vincat? Osiandrum si audimus, nihil momenti in hoc est, quod plures longe liberi noctu generentur, sed pro vera causa hoc habendum, quod ipse pariendi decursus febris typo simillimus sit, quippe quod circa vesperam a levi horripilatione et dorsi dolore incipiat, deinde ovi velamentis ruptis dolores augeantur, sanguinis circuitus velocior, arteriarum pulsus plenior, respiratio difficilior fiat, dum post mediam noctem fetus edatur, quo edito parturientium febris remissio et crisis cum sanguinis e genitalibus jactura, apud multas etiam cum sudore copioso conjuncta sequantur. Verum ametsi concedamus nihil obstare, quominus physiologicus actus cum pathologico conferatur, facile tamen est ad intelligendum, hoc modo comparisonem quandam et analogiam sed non sufficientem illius rei explanationem nobis proponi. Ea mihi tum ex vi, quam nox in hominem per se spectata exserat, diligenter examinata, tum ex pariendi actu physiologicæ definito petenda esse videtur. Hic vero partim studio, etui jam perfecte conformato proprio, extra materni corporis claustra vitam continuandi suam, partim materni organismi reactione continetur, qui molem magis magisque sibi molestam et, ut omne corpus alienum, etiam noxium futurum, remove cupit. Quod si concesseris pariendi actus ipse nihil aliud tibi esse videbitur, quam mutuum utriusque, et matris et infantis, studium, suam vitam tuendi et a nocitura alterius efficientia defendendi. Jam vero cum nox id potissimum tempus sit, quod individuorum vitam maxime tueatur, quippe quae et nutriendis et crescendis plantis animalibusque prosit, secretiones normales et abnormes maturet, (quae ipsae nihil sunt aliud quam alienarum et nocentium materialium remotiones) et morti ipsi (ut secundo disputationis nostrae capite ostendemus) magis quam tempus diurnum contraria sit et obsistat: — nam quod vitae phaenomena nocte minus

quam die conspiciantur, non majore jure ad sententiam hanc refellendam objeci potest, quam si quis in germinibus, quod vita in iis minime manifesta observetur, maximam vitae vim inesse negare velit — mirum esse non potest, si pariendi negotium, quod duabus vitis tuendis prospiciat, noctu maxime cernatur. Atque hac ratione vel illa paroxysmi febrilis analogia defendi possit, qui organismi reactio est, morbi semina expellere studentis.

Unum adhuc restat, quod maxime mihi consideratu dignum videtur, gradum dico, quo singulorum auctorum relata rationibus in ultima tabulae nostrae columna inscriptis, quae ex relatorum omnium in unum comprehensorum computatione prodierunt et normales haberi debent, congruant. Quam rem si perspexeris facile credas, singulorum auctorum rationes eo propius ad universales illas accedere debere, quo major ipsarum ad universales illas rationes inveniendas vis fuerit et auctoritas, id est quo major partuum inter se comparatorum numerus fuerit, ex quo ipsae prodierint, illasque eundem hoc respectu ordinem tuituros esse, secundum quem singulae in columnis tabulae nostrae dispositae sunt. Neque tamen re vera sic est. Quae enim Queteletus communicavit, quaeque fere dimidiam partem totius partuum observatorum summae spectant, proxime quidem rationibus generalibus accedunt, sed in Rankenii quoque columnis, etiam in illa, in qua numeri ad horarum trium spatia revocati sunt, proportionales invenies, quae ab illis vix aut nihil differant, quamquam partuum numerus, quem ipse computavit, ne sextam quidem totius summae partem efficit; cum contra proportionales a Buekio prolatae, quamquam ex comparatione majoris partuum numeri natae, maxime vero nostrae, dubito an casuum multitudine, certe non computationis diligentia Rankenianis observationibus cedentes, differentias exhibeant, quae a rationibus generalibus haud parum differre videntur. Guietti denique observationes, cum inopia casuum inter se collatorum laborent, praetermittendae sunt. — Has vero differentias ex locorum proprietatibus tantum manare quo minus credam, hoc maxime impedit, quod, si ita statuas, intellectu difficile sit, cur disquisitiones Bruxellis et Edenburgo institutae in omnibus fere consentiant. Neque sola computationis diligentia ad hoc phaenomenon explicandum sufficit. Nam quamquam negari non potest, Rankenii relationes magis ab hac parte commendari quam Buekii, quae cum ex plurium medicorum indicibus compositae sint, facile si horum unus alterve erraverit, differentia illa ceteroquin non permagna oriri potuit, meae vero disquisitiones nulli ex ceteris ab hac parte cedunt; nihilominus tamen haec ipsae magis quam ceterae omnes a rationibus universalibus discrepant. Hanc igitur proportionum, quae ipse inveni, dissensionem non alio modo explicare possum, nisi concedam, infantium extra conjugium natorum multo majori quam in legitime natis copia opus esse, ut ex ea lex illa, qua partuum numeru

varius diei temporibus aut augeatur aut imminuatur, derivari possit. Hypothesis haec primo adpectu absurda videbitur, cum facile quisque nullum naturam inter utrosque discrimen statuere objiciat, neque tamen omni theoriae atque experientiae praesidio destituta est. Tanta enim est potentiarum nocentium tam moralium quam somaticarum cohors, quae mulierem extra matrimonium gravidam prima a conceptione usque ad partus momentum infestant, ut existimare liceat, ipsas in partuum quoque decursum vim suam exserere, ut horum quoque temporis respectu, quo finiantur, rationes majoribus exceptionibus subditae sint, quae non nisi, majore casuum observatorum numero exaequantur. Hinc intelligitur, cur rationes a Buekio allatae, maximam partem ex praxi privata haustae, a proportionibus generalibus nec non Rankenii observationibus ex simili fonte manantibus, non adeo multum discrepent, cum contra proportionem a me in instituto, in quo parturientes fere omnes mulieres sunt conjugii expertes, inventae, etsi factorum multitudine illis non multum cedunt, magis tamen a regula deflectant. Unde etiam perspicuum est, cur disquisitiones in eodem instituto a Queteleto et Guietto factae, cum illius observationes has fere quinquies factorum copia vincant, in resultatis (ut ita dicam) non paullum differant, et quidem sic ut ille a rationibus generalibus fere nunquam, hic vero satis saepe declinet. Denique hinc explicari potest, cur Rieckius ex comparatione non multorum partuum, quorum ipsi observandorum institutum Tubingense occasionem dedit, paullum fere inter numerum eorum, qui die et qui nocte nascerentur, discrimen invenire posset. Quodsi ex his factis ob oculos positis judicare liceret, quanto partuum observatorum numero opus sit, ut de mutua ipsorum et diei temporum relatione, vel ubi de paucarum tantum horarum spatiis agatur, certum quid nec ullis vacillationibus subiectum statuatur, equidem in legitimis partibus circiter 1000 ad 1500, in illegitimis vero 3000 partus requiri censerem.

Diversa ab hac alia quaestio est, in quam altius rem perquirens incidere, num fortasse natorum sexus, et discrimen quod inter primum signentem et plurium liberorum matrem sit, num naturalis abnormisve partus decursus, denique num fetus ipse aut vivus aut mortuus in mundum intrans in tempus, quo partus edatur, aliquam vim possit exercere? aut quod idem est aliis verbis, num partus singulis diei temporibus augeantur imminuanturve pro eo, ut nati pueri sint an puellae, ut primogeniti an post alios editi, num natura ipsa redditi, an artis ope extorsi, num vivi an mortui jam in mundum ingredienti. Quem disputationis locum tum a prioribus scriptoribus intactum videam relictum, id ipsum, quod ego allaturus sum, cum facta, quae pro disquisitionis basi mihi sunt, et per se numero sint exiguo et maximam partem ab illegitimis partibus petita, disquisitionibus ab aliis adhuc exspectandis varie et immutari corrigique et compleri debet. Consultius fortasse egissem, si me in relationibus tantum iis, quae in majoribus spatiis e. g. inter duodecim horas observantur, indicandis continuissem; cum tamen pleniori explanatione iis, qui post me in eodem argumento versaturi sunt, non ingratum quid me acturum esse sperem, in hac quoque quaestione, ut mihi constem, a numerorum relationibus iis, quae minoribus temporum spatiis respondent, ad majores deinceps progrediar, atque quo facilius omnia uno quasi in conspectu teneri possint, numeris absolutis relativos (h. e. ad numerum millesimum redactos) apponam.

Partuum species et numeri absoluti. Partuum numeri relativi.

Diei tempora quibus infantes nati sunt.

	Partuum species et numeri absoluti.						Partuum numeri relativi.																	
	Pueri			Puellae			Pueri omnes			Puellae omnes			Primogeniti omnes			Non primogeniti omnes			Partus ope ar- naturales			Partus ope ar- naturales		
	Primogeniti.	Non primogeniti.	Partus ope ar- naturales	Primogeniti.	Non primogeniti.	Partus ope ar- naturales	Primogeniti omnes	Non primogeniti omnes	Partus ope ar- naturales	Primogeniti omnes	Non primogeniti omnes	Partus ope ar- naturales	Primogeniti omnes	Non primogeniti omnes	Partus ope ar- naturales	Primogeniti omnes	Non primogeniti omnes	Partus ope ar- naturales	Primogeniti omnes	Non primogeniti omnes	Partus ope ar- naturales			
ab h. 12 ^a usq. ad 3 ^a matut.	31	31	21	33	21	95	64	52	21	137	180	141	124	155	432	138	150	139	170	170	170			
" " " 3 ^a " " 6 ^a " "	33	23	18	35	23	96	68	46	18	145	134	149	132	140	442	147	133	140	145	145	145			
" " " 6 ^a " " 9 ^a " "	32	18	15	29	16	80	61	34	15	140	105	123	92	125	440	132	98	117	124	124	124			
" " " 9 ^a " " 12 ^a " "	24	12	12	27	29	80	51	41	12	105	70	114	167	90	437	110	119	117	97	97	97			
" " " 12 ^a " " 3 ^a vesp.	36	24	23	27	25	89	63	49	23	158	140	114	144	150	427	136	142	130	185	185	185			
" " " 3 ^a " " 6 ^a " "	22	24	10	26	22	84	48	46	10	97	139	111	126	115	417	103	133	122	80	80	80			
" " " 6 ^a " " 9 ^a " "	27	14	12	29	19	77	56	33	12	118	81	124	109	103	417	121	95	112	97	97	97			
" " " 9 ^a " " 12 ^a " "	23	26	13	29	19	84	52	45	13	100	151	124	109	122	418	113	130	123	105	105	105			
	228	172	124	235	174	685	463	346	124	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000			
	64	54	39	68	44	191	132	98	39	282	314	290	253	295	274	285	283	279	315	315	315			
" " " 6 ^a " " 12 ^a " "	56	30	27	56	45	160	112	75	27	245	175	237	259	215	247	242	217	234	218	218	218			
" " " 12 ^a " " 6 ^a vesp.	58	48	33	53	47	173	111	95	33	255	279	225	270	265	244	239	275	252	265	265	265			
" " " 6 ^a " " 12 ^a " "	50	40	25	58	38	161	108	78	25	218	232	248	218	225	235	234	225	235	202	202	202			
	228	172	124	235	174	685	463	346	124	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000			

Partuum diurnorum ad nocturnos proportio = 1 :

Partuum vespertinorum et matutinorum proportio = 1 :

1) Quos hic partus „artis ope finitos” nominavi, non eos volo intelligi, qui vulgo partus artificiales appellantur. Nam cum id mihi maxime cordi esset, ut immutationes omnes, quae forte ex artis opera per pariendi tempus praestita pendere possent, enumerarem, facile est ad intelligendum, cur vel minima quaeque adminicula, dum modo iis gignendi laborem aut accelerari aut retardari experientia doceret, aut veluti dilacerationem ovi velamentorum, in obstetriciarum operationum numerum recipere, partusque, in quibus adhibita essent, iis adnumerarem, qui artis demum opera ad exitum ducti essent.

Videmus, quam numerorum relationes in hac tabula, maxime in prima ejus sectione, in qua partuum numeri trium tantum horarum spatia complectuntur, vacillent. Ipsa ea spatia, in quae aut maximus aut minimus partuum numerus cadit, non certa satis et firma sunt. Unum quod in omnibus his columnis idem manere videmus hoc est, quod duae partes post mediam noctem in omnibus talem partuum numerum praebent, qui medium illum numerum, — i. e. 125 partus intra trium horarum spatium — exsuperent. In numeris, qui sex horarum spatiis innituntur puero- rum, non primogenitorum partus, iique qui arte perficiuntur, proxime saepe inter se se attingunt, ut invicem puellarum, primogenitorum et naturalium partuum numeri haud raro plane non differant. Praeterea illi extremos numeros ostendunt, ut discrimen inter maximum et mi- nimum in numeris relativis inter eos sit: 80,66,113, cum in his spa- tiis singulis natorum numeri magis plerumque pares sint, ut maximae in iis differentiae hae sint: 51,51,43. Quod ad artis praesidium atti- net, id mihi adhuc in hac re notatu dignum videtur, quod illos ipsos partus, qui artis ope perfectae sunt, si cum ceteris comparentur, tan- tum horis post mediam noctem numerum praebeant, quantus in aliis non inveniatur.

Jam, quamvis in exponendis iis, quae hinc consequantur, nullo modo longus esse velim, nimia tali casuum per se jam non ita mul- torum dissecatione nihil fere, quo glorieris et unde magna ad quaestio- nem interius perquirendam utilitas redundet, effici ratus, hoc tamen ex iis, quae hactenus disputavimus, sequi videtur, res casusque illos, de quibus diximus, negari non posse multum ad partuum tempora vel acceleranda vel retardanda valere et sperandum esse, fore ut si similes in futurum disquisitiones et majorem numerum comprehenden- tes instituantur, et differentiae ipsae, quae ex his casibus pendeant, accuratius definiantur, et quae illis a natura lex praescripta sit ple- nius cognoscatur.

Interim ego, reliquorum omnium, qui de hac re egerunt, scripto- rum vestigiis insistens, tantum unum illum actum, quo omnis partus finitur, quando fetus ex matris utero discedit, respiciendum putavi, atque in hoc verum esse intellexi, quod Osiander, si comparatio ha- beatur, plures horis post mediam noctem partus inveniri dixit, quam invenirentur, si partus a natura omnibus ex aequo diei partibus attri- buti essent. Jam restat, ut ad alteram quaestionis partem transeamus, quae in hoc versatur, num, quae Osiandri et Froriepii sententia est, partu- rientium dolores plerumque ad vesperam oriantur et in quantum hoc concedi possit? quae quaestio, quamquam nondum, quod sciam, ad sta- tisticam rationem excussa est, eo tam mihi gravior et cognitu dignior esse videtur, quo majori jure pro vero statuere possumus, tempore eo, quo primum hi dolores oriantur, naturam, cum ejus vis vegetior

adhuc et integrior cernatur, multo rarius ab universa lege, si quidem omnino aliqua est, deflectere, quam quo fetus in lucem edatur, organismo materno et parturienti negotio et aliis affectionibus permultis cum illo conjunctis valde commutato et commoto, perinde atque et febris paroxysmi saepissime quidem certum, quo orientur, tempus habent, rarius vero quo crisi accedente denique finiantur. Praeterea verisimile mihi videbatur, ex ipso horum dolorum ortu et tempore, quo incipiant, de fetuum sexu atque de ipsis partibus, et quam diu duraturi et quem exitum habituri sint, aliquam conjecturam fieri posse. Facta, quae addita hic tabula ex instituto universitatis obstetricio desumta continentur, satis spero probatura esse, quatenus hae expectationes ipsa experientia aut confirmentur aut refutentur. Qui partuum indices cum, quo tempore hi dolores primum orti sint, minus expresse indicent quam et quo tempore partus finirentur et quamdiu singulae eorum periodi persisterent, ego, quo certius ad finem, quem mihi proposueram, pervenirem, tot ab quoque partuum momento horas retro computare coactus sum, quot universum ipsum pariendi negotium complecteretur. Accedit, quod in aliquot partibus singularum periodorum spatia non satis accurate adnotata erant, quo impeditus de tempore, quo primi illi dolores incepissent, nihil, quod quidem probabile esset, conicere potui. Horum igitur cum in hac computatione rationem habere non potuerim, factum est, ut universus partuum numerus in subsequenti tabula ad 787 imminueretur.

Eandem, quam praecedenti tabula, in hac quoque viam tenebo, partibus tamen artis ope perfectis, utpote quorum in hoc instituto perparvus tantum numerus est, omissis.

Partuum species et numeri absoluti. Numeri relativi.

Diei tempora, quibus dolores ad partum primo sese manifestarent.

Diei tempora, quibus dolores ad partum primo sese manifestarent.	Partuum species et numeri absoluti.										Numeri relativi.						
	Pueri					Puellae					Puerorum summa		Puellarum summa		Primogenitorum summa	Non primogenitorum summa	Summa uniuersalis
	Primogeniti	Non primogeniti	Primogenitae	Non primogenitae	Puellarum summa	Primogenitorum summa	Non primogenitorum summa	Summa uniuersalis	Primogeniti	Non primogeniti	Primogenitae	Non primogenitae	Puellarum summa	Puerorum summa	Primogenitorum summa	Non primogenitorum summa	Summa uniuersalis
ab h. 12 ^a usq. ad. h. 3 ^{am} matut.	31	24	32	32	55	64	119	139	141	144	186	140	163	142	164	152	
" " 3 ^a " " 6 ^{am} "	25	17	25	25	42	54	96	112	100	131	145	107	137	121	123	122	
" " 6 ^a " " 9 ^{am} "	25	18	16	20	43	36	79	112	106	72	116	109	91	92	111	100	
" " 9 ^a " " 12 ^{am} "	26	20	24	17	46	41	87	117	117	108	99	117	104	112	108	110	
" " 12 ^a " " 3 ^{am} vespert.	26	15	20	21	41	41	82	117	88	90	122	104	104	103	105	104	
" " 3 ^a " " 6 ^{am} "	25	26	21	21	51	42	93	112	153	94	122	130	107	104	137	118	
" " 6 ^a " " 9 ^{am} "	33	20	41	19	53	60	113	148	117	185	111	135	152	166	114	144	
" " 9 ^a " " 12 ^{am} "	32	30	39	17	62	56	118	143	178	176	99	158	142	160	138	150	
	223	170	222	172	393	394	787	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	
" " 12 ^a " " 6 ^{am} matut.	56	41	61	57	97	118	215	251	241	275	331	247	300	263	287	274	
" " 6 ^a " " 12 ^{am} "	51	38	40	37	89	77	166	229	223	180	215	226	195	204	219	210	
" " 12 ^a " " 6 ^{am} vespert.	51	41	41	42	92	83	175	229	241	184	244	234	211	207	242	222	
" " 6 ^a " " 12 ^{am} "	65	51	80	36	115	116	231	291	295	361	210	293	294	326	252	294	
	223	170	222	172	393	394	787	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	

Partuum diurnorum et nocturnorum proportio = 1 :

Partuum matutinarum et vespertinorum proportio = 1 :

1,18	1,15	1,75	1,18	1,17	1,46	1,43	1,14	1,31
1,12	1,15	1,19	0,83	1,11	1,02	1,14	0,97	1,06

Numeris, quos haec tabula offert, cum iis quae in praecedenti conspiciantur, collatis — (nam de comparatione cum relationibus universalibus, quoniam ab his summae meae manifestim deflectant, sermo esse omnino non potest,) haec apparere ab omnibus credo confessum iri:

1) Relationes in omnibus columnis, maxime in ultima, ut majorem pro temporum diversitate et accretionis et diminutionis consensum ostendunt, ita differentiae sunt insigniores. Quod maximum dico, in horas post mediam noctem, a duodecima inde usque ad tertiam, incidit, quod minimum, easdem in horas pomeridianas. Inde ab his temporibus numerorum accretio et diminutio tum temporis progressum sequitur, tum regularior est, quo ipso nostra de parturientium doloribus eorumque temporibus opinio haud parum confirmatur.

2) In trium horarum spatiis ratio temporis, quo dolores incipiunt, in omnibus fere columnis medium numerum (125 ex 1000) tantum horis inde a sexta vespertina usque ad tertiam matutinam superat, in reliquis spatiis hoc medium non attingit. Differentia spatiorum ante et post mediam noctem in universum talis est, ut pueris et primogenitis illud locupletius sit, hoc vero puellis non primogenitis. Contra si horarum sex spatia quaeris, in omnibus columnis dolores saepius nocturno tempore, saepissime autem prima ejus parte incipere invenies, non aliter quam Osiander et Froriepius statuerunt.

3) Nox majorem die in adducendis parturientium doloribus vim habet, quam in finiendis partibus. Nam dum in instituto obstetricio Berolinensi in unum partum diurnum non plus 1,05 partus nocturni veniunt, in unum partum, cujus dolores jam die intrant, 1,31 et in puellis primogenitis vel 1,75 partus veniunt, quorum dolores primum noctu sentiuntur. Vicissim horis vespertinis et matutinis contraria plane inter extremas has partuum fines rationes observantur. Quod vero major horarum matutarum vis in partibus finiendis, vespertinarum vero in parturientium doloribus, excitandis cernitur, ejus rei causa inde videtur repetenda, quod maximum in illis horarum est post mediam noctem, in his vero illarum quae mediam noctem praecedunt.

4) Ex partibus iis, quorum dolores jam die se annunciant, plerique sunt puerorum, contra qui nocte intrant, puellarum. Ex 341 partibus diurnis doloribus praenunciatis 181 pueros et 160 tantum puellas edebant, dum 446 partus, ab nocturnis doloribus incipientes tantum 212 puerorum erant, 234 puellarum. Hae rationes maxime in primogenitorum partibus, quorum omnino differentiae relationesque magis regulam sequuntur, mire confirmantur, quippe in quibus ratio illa, quam diximus, jam per trium horarum spatia sine ulla exceptione invenitur. Major etiam inter pueros puellasque per utramque diei par-

tem natos in primogenitis quam in non primogenitis differentia cer-
nitur; horum proportio est = 10 : 11, illorum vero = 10 : 12.

Ad temporis spatium, quod ipsum pariendi negotium expleat, de-
finiendum non multum mihi tempora valere visa sunt, a quibus pri-
mum inceperit. Medium enim hujus actus spatium diligentissima a me
instituta omnium, qui ab anno 1830 (—1834) in instituto Berolinensi
obstetricio acciderunt, partuum computatio 19 horas complecti docet.
Partus diurnos dolores secuti medium 20 horarum numerum ostende-
bant, illi, quorum contraria ratio est, 18. Quin etiam, cum singulorum
horarum trium spatiorum partus, quamdiu durarent, computaverim, sum-
mas inveni non multum differentes. Maximus enim numerus 21 horas
complectebatur (ab hora 3a usque ad 6am vespertinam) minimus au-
tem 17 horas (ab hora 12a usque ad 3am et ab 3a usque ab 6am
matutinam). Qui porro partus medium illum et quasi normalem 19
horarum numerum excedebant, eorum ratio universe ad eos, qui bre-
vius tempus ostendebant, erat = 3 : 5, atque haec ratio mihi tum in
partibus, quorum initium cum doloribus diurnis conjunctum est, tum
in iis, quos nocturni dolores praecederent, eadem confirmabatur.

De una tandem partuum differentia agendum restat, ea, quae ex
extincta jam fetuum vita pendet. Numerus liberorum, qui in insti-
tuto Berolinensi ab anno 1830 mortui nati sunt, tam exiguus est (si
summam quaeris 29, inter quos 16 die sunt geniti) ut ad fundamen-
tum, quo ejusmodi disquisitiones superstruantur, plane non accommo-
datus sit. Quem defectum alia ratione, quantum potui, compensare
studui. In mortuorum tabulis Berolinensibus, quibus tanquam funda-
mento disquisitionum mearum de mortis casibus, quatenus ex diei
temporibus pendeant, usus sum, horae quoque nativae liberorum
295, qui mortui nati essent, inveniuntur. Ex his omnibus 81 horis
post mediam noctem, 68 ante meridiem, 57 pomeridie, 89 ante me-
diam noctem nati sunt. Hos numeros si ad numerum millesimum re-
vocare vellemus, horis post mediam noctem 275, ante meridiem 230,
pomeridianis 193, ante mediam noctem 302 infantes mortui nati dandi
essent. In his partibus igitur maximum, non ut in partibus in uni-
versum esse vidimus, horis post mediam noctem sed horis ab 6a usque
ad 12am ante mediam noctem, minimum vero hic ut illic horis po-
meridianis tribuendum est. Ratio diei et noctis in his est = 1 : 1,36;
summa nocturnorum partuum diurnis major etiam quam in iis repe-
ritur, qui vivi nascuntur, (quippe in quibus haec ratio est = 1 : 1,23)
id quod sententiae meae, quam de causis, propter quas plures partus
nocte edi videantur, vel maxime favet, si fetum mortuum cogitas
corpus esse matribus maxime et alienum et nocuum; vesperae con-
tra matutinique temporis ratio, cum differentia non ita magna sit in-
ter tempora meridiem et mediam noctem praecedentia et sequentia

non major est quam 1 : 1,01. De dolorum initio in mortuorum infantium partibus, me, cum in mortuorum tabulis horum mentio non fiat, nihil certi affirmare posse, per se liquet ¹⁾).

Ita quaestionem de partuum horis ad finem perduxit et jam ad disputationis caput secundum transeo, cui propositum est de ratione quaerere, quae inter diei tempora et mortis casus observetur.

¹⁾ In libro inscripto: Nouveaux Mémoires de l'Académie Royale des Sciences et Belles-Lettres de Bruxelles T. IV. p. 139. Queteletus etiam horas, quibus ab anno 1811—1822, 218 infantes in instituto obstetricio Bruxellensi (hôpital de la maternité) jam mortui in lucem ederentur, nobiscum communicat. Ex his observabantur:

Horae quibus infantes nati sunt:	Partuum summa											
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
Numerus tempore matutino natorum:	6.	9.	10.	14.	9.	5.	5.	5.	6.	13.	16.	6—104
Numerus vespere natorum:	9.	11.	8.	9.	11.	11.	15.	5.	10.	10.	15.	0—114

} 218

Maximus igitur in hac tabula natorum numerus pomeridiano, minimus antemeridiano tempore obtingit. Ratio inter diem et noctem est = 1 : 0,98, inter vesperam et ortum = 1 : 0,91. Hae relationes ab iis, quas ipse diligentissime inquirendo inveni, valde discrepant, quod tamen iis non mirum fore arbitror, qui reputare velint, quot parturienti negotium aberrationibus in mortuorum natu per se objectum sit.

CAPUT II.

Dierum inter se tempora comparantur, quatenus mortem aut accelerent aut retardent.

Ut legem explorarem, qua singulis diei temporibus nascentium aut major aut minor numerus regeretur, additionis via usus sum; h. e. parturientium numeros a variis scriptoribus singulis diei temporibus attributos, computavi, numerumque, qui inde efficiretur, tanquam normam partuum singulis diei temporibus aut frequentiorum aut rariorum, exhibui. Quam inquirendi viam ut tenerem, me partim minor certe, quam optes, rerum casuumque, qui viris doctis pro observationum basi essent, copia coëgit, partim mira testimoniorum a variis scriptoribus in summa locorum, quibus hae observationes instituerentur, diversitate, propositorum consensio confirmavit. Accedit, quod casus ipsi, quibus horum virorum observationes inniterentur, si a paucis iis discesseris, quibus ad summam hujus disquisitionis non magna vis tribuenda est, omnes fere tales erant, ut iis universalem legem, quae in hac re princeps sit, significari putandum esset. Alia ratio est in lege, quam mors sequatur, constituenda, in qua tantum abest, ut vel ullo casu haec addendi ratio suadeatur, ut gravissimi plures casus inveniantur, quibus interdicitur. Casuum enim a viris doctis nominatim Buekio et prae ceteris Queteleto observatorum, (quorum uterque disquisitionibus, quas de mutuis partuum et diei temporum relationibus suscepit, etiam quid sibi de vi, quam diei tempora in mortem haberent, multum cogitando reperisse videretur, utiliter adjunxit), non tam parvus numerus est, quin, propter hoc ipsum, modo ceteroquin disputationis veritate et bonitate commendarentur, universalem, quam hic quaerimus, legem iis certe locis, quibus illae observationes factae sunt, praescribere et proponere putandi essent. Ab altera parte vero scriptores in eo, quod ex his observationibus colligi et effici censent, adeo inter se dissentiunt, ipsiusque Buekii judicia de summa rei ita reliquorum omnium sententiis obloquitur, ut jure de universali lege inde deducenda desperes. Hinc fit, ut statim a principio statuere cogaris, aut nullam omnino legem universalem, qualis in partibus locum habeat, de morte pro diei temporum diversitate aut rarius aut crebrius accidente, afferri posse, aut casus eos, quorum observatione

scriptores ad nostram usque aetatem se duci passi sunt, non tales fuisse, ex quibus certi quid de tali lege ad omnes ex aequo casus pertinente colligi posset. Horum alterum quo minus probem, ve hoc obstat, quod diei tempora in hominem, sive physiologicam sive pathologicam affectionem spectas, ubique vim suam eadem ac constanti sibi ratione exserere video. Alterum vero illud num observationibus adhuc factis merito objiciatur, ex momento et pondere pendet quod iis, cum diligenter, quantopere universalibus conditionibus, sine quibus nulla est statisticorum relatum ad universalem legem constituendam utilitas, plus minusve satisfaciant, tecum perpenderis, tribuendum esse cognoscitur. In his enim computationibus omnibus praeter justam casuum observatorum copiam, hoc maxime requiritur, ut ex universa civium numero, non ex his illis populi classibus repetantur idque summi momenti est, ne ex eorum, qui in nosocomiis moriuntur numero, de iis, qui in universum communi sorti subjiciant, conjectura fit. Infra videbimus, quam moriendi necessitas, quatenus ex diei temporibus pendet, pro morborum natura eorumque speciebus diversa sit sed constat, aliquot morborum genera, si cum ceteris comparentur, in nosocomiis multo esse frequentiora, multoque morti plures patere adiutus, quam in universo populo, alios vero morbos contrariam sequi rationem. Quae cum ita sint, sequitur ut diei temporum quoque et in re, de qua loquimur, alia in nosocomiis efficientia sit, alia per se et universum spectata. Quod si hoc in scriptorum judiciis, quae adhuc prolata sunt, examinandis, firmiter tenemus, facile convincetur, nihil esse tanquam meditationum de hac quaestione susceptarum summam adhuc propositum, quod vel ab omnibus ut probetur dignum sit vel in omnes, qui occurrunt, casus valeat. Primae, quod sciam, de hac re relationes statisticae, Virejum¹⁾ habent auctorem, qui anno 1814 horas, quibus trecenti et quatuor milites in nosocomio, quod in urbe Gallica Val-de-Grace est, militari morerentur, summa religione litteris consignaverit. Praeter quem Metzlerus²⁾ hanc nobiscum animadversionem communicavit, ex centum, qui annis 1803, 4, 5 Sigmaringae, in parvulo oppido, morerentur, 60 antemeridiano et 40 tantum pomeridiano tempore vita defunctos esse; accuratior omnes hujus rei definitiones apud eum desiderantur. — Quam vero Queteletus³⁾ inter 5250 mortis casus in nosocomio Sancti Petri Bru

¹⁾ J. J. Virey. *Éphémérides de la vie humaine etc.* Thèse No. 37. Paris 1814.

²⁾ Franz Xaver Metzler. *Versuch einer medizinischen Topographie der Stadt Sigmaringen.* Freiburg 1822 S. 364.

³⁾ A. Quetelet. l. c.

xiliensi ab ipso per 30 annorum spatium observatos comparationem instituit, ea praeter hoc, quod ex rationibus, de quibus supra a me expositum est, nihil, quod in mortibus universi incolarum numeri dijudicandis sequaris, docere potest, quamvis a numero casuum observatorum satis copioso commendationem habeat, tamen iisdem, quibus partuum rationes, vitiis premitur; quippe in qua idem occurrat, quod in illis reprehendimus, ut e. g. hora duodecima 14 tantum exspirasse nuntietur, cum tamen hora proxima undecima 243 et hora prima nocturnali 228 decesserint. Buekii ¹⁾ denique 1958 mortis exempla, quamquam, cum plurium medicorum Hamburgensium testimoniis et observationibus nitantur, ad praxin medicinalem privatam referri possunt, tamen, praesertim cum ceteris omnibus observationibus obloquantur, neque universo incolarum numero pro fundamento utantur, nihil habent, quo certam nobis viam ad universalem legem invenientiam muniant. Cum his igitur observationibus ad nostra usque tempora in medium prolatis ne quis miretur, si meas qualescunque disquisitiones componere audeam, excusationem sibi juvenilis haec audacia jure sibi inde petere videtur, quod et 5595 mortis casus, proximis his temporibus per totam urbem Berolinensem observatos complectuntur et fontibus utor, ipsis cum medicorum, qui dicuntur, practicum tum aliorum, quibus publica sanitatis tuendae cura injuncta est, scriptis testimoniis, quibus non solum his mortibus publica fides accedit, sed mortui quoque nomen, domicilium, mortis dies et hora, morbus denique ejus causa accuratissime litteris consignatae inveniuntur. Quare dubium non est, quin haec indicia, sive rerum pro fundamento positarum copiam, sive fidem et auctoritatem spectes, ceteris omnibus antecellant. Quamobrem cum ipsi mihi conscius sim, me summam in hac materie tractanda et diligentiam adhibuisse et operam collocasse, aequos judices rogo, ut ne aegre ferant, si hanc me spem concepisse libere confitear, fore, ut quas hic publico usui defero studiorum meorum primitias, ea et iis, quae supra in justa hujus rei tractatione postulari dixi, respondeant, et non nihil offerant, quo legi universali, quam mors in hominibus diversis diei temporibus avocandis sequatur, inveniendae paullo propius accedamus.

Jam his disquisitionibus meis eo adducor, ut hanc inter mortis rapacitatem et diversa diei tempora conjunctionem intercedere statuam, quam interim, cum comparationes, quae sequuntur, accuratiorem suo loco rei expositionem adducturae sint, simplicibus hic numeris significare mihi liceat. Igitur si universum eorum, qui uno die moriantur, numerum, 100 esse ponimus, nullam prorsus in hac re vim diei temporibus tribuentes, singulis quatuor praecipuis diei partibus 25 mortes

¹⁾ Gerson u. Julius Magazin. I. c.

tribui necesse est: atque sex horis quidem, quae meridiem et quae mediam noctem excipiunt, sic esse usu docemus, cum contra sex horae praemeridianae 29 mortes, illae autem, quae mediam noctem antecedant, 21 tantum mortes habeant. Ita maximus numerus horarum praemeridianarum est, minimus vero horis ante mediam noctem invenitur, cum in reliquis diei partibus nullum aut perexiguum tantum mediæ numeri discrimen sit. Hinc efficitur, ut si hoc modo morientium numerum dispertiamur, eadem fere, quae inter noctem diemque ratio sit, inter vespertinum quoque et matutinum tempus esse videatur. Haec fere explicatio simplicissima est ejus momenti, quod in mortibus exaequandis diei temporibus assignandum est, in qua tamen ut jam commemoravi, minorum discriminum, de quibus adhuc dicendum est, nullam rationem habui.

Quod si ita se habere ponimus, jam hoc agitur, ut huic naturae legi, quantum id fieri potest, recte explicandae sufficere conemur. In quo haec praeter cetera nos miros haberi quid sit, cur id ipsius tempus, quo omnis naturae vita quasi renovata gaudere videatur quodque vitae imaginem repraesentet lucuplelissimam atque validissimam, a mortis casibus copiosius esse reperiatur, contra quod tempus simillimum mortis fratrem, somnum afferat, nox tenebris circumfusa individuorum vitae gratiosiore[m] amicio[re]mque se praebeat. Neque inficias ire volo, me, cum contraria ratio verisimilior et ipsis naturae legibus congruentior videretur, hac observatione initio vel maxime esse commotum et turbatum. Quotidianae enim vitae usus ita nos adsuevit ut caloris, lucis, vitae notiones diei ideae, tenebrarum vero, frigoris, mortis nocti adjungamus interque se naturali quadam conditione cohaerere putemus, ut vel ipsa consuetudine eo adduci cogique videamur, ut minorem longe hominum numerum die quam nocte e vita decedere, in animum inducamus. Quae tamen conjectura vana est. Sana enim totius vitae conditio integerque vigor confundi non vulgum vitae declinatione ad moriendum jam propensa. Quo enim illi vita excitatur et sustinetur, eodem hic vel ultima vitae scintilla extingui potest. Lux et calor, quibus beneficiis vitam nutrientibus die nocti praestat, stimuli quidem existimandi sunt, quibus vita carere nequeat, vim autem in corpora animata afficienda non aliam seorsus eandem, quam reliqua vitae incitamenta omnia, habent. Quamdiu enim corpus vi vitali integra adhuc neque imminuta gaudet, qua diluenti eorum resolventique momento resistat, mixtio ejus materiae vegetior etiam actusque vitales validiores fiunt, illa verofracta et imminuta magis in dies resolutioni obnoxius tandem moritur. Sicuti igitur mors nihil aliud est, quam certaminis hujus per totam vitam, utpote cujus vis singulo quoque die observatur, nunquam cessantis finis. in moriente certe exhaustam iam et ad minimum fer

eductam hanc vivendi vim esse, eamque ipsam novo quoque caloris et lucis perinde atque aliarum omnium rerum incitamento absumi recte putatur. Quibus vero incitamentis, quantum id fieri potest, destractis remotisque, — idque nocti scimus maxime proprium esse — vis vitalis aliquantisper servari potest. Hoc modo aliqua veritatis specie explicari mihi videtur, qui fiat, quod plures die, nocte pauciores mori observemus. Die enim earum rerum, quibus vitalis vis consumitur, copia major est, et vis efficacior. Jam quod horarum pomeridianarum earumque quae mediam noctem sequuntur, quibus quasi transitus ad extrema illa, maximum minimumque mortis casuum numerum, paratur, discrimen reperitur, hujus mihi causa ex consuetudinis vi, qua omnia exaequantur, repetenda videtur. Omnis enim stimulus, sive salubris est, sive perniciosus, quo diutius corpus vivum afficit, praecedente tempore eo plus efficientiae suae peculiaris amittit; ea autem sensibilitas, qua organismus his incitamentis accipiendis par est, dum demum redit, cum illa per aliquot tempus eum afficere desiverunt. Idem de lucis et caloris in morientem vi valet. Primum tantum tempus, quo corpus movent, mortis numerum, qui medium excedit, affert; quo vero duitius hanc vim suam exserere pergunt, sensum praepollens illa vis frangitur, quo fit ut horae pomeridianae numerum ostendunt qui medio numero satis respondet. Idem de commodiori noctis vi dicendum est, quae primo tantum dimidio viget, secundo redit, ut morientium medius quidam numerus locum habeat.

Qua in re cave credas, hunc mortis ingressum a diei temporibus dependentem eundem semper esse ut nihil ad eum moderandum valeat reliquarum rerum conditio, inter quas dubium non est, quin summum momentum morborum est, qui morti tanquam causae praecedunt. Quod eo facilius est ad probandum et intelligendum, cum ut singulorum quorumque morborum ortum, decursum, exacerbationes, remissiones, crises, ita appropinquationem etiam ad mortem temporum momentis maxime subjunctam esse manifestum sit. Jam tabula, qua hic addita 5591 mortes data opera a me excussas non solum enumeravi sed pro morborum et temporum rationibus divisas exhibui, hanc sententiam meam et clariorem reddat et plene probet! Hoc tantum praemitto me in morbis iis, qui perraro occurrunt, brevitatis studio hoc mihi sumpsisse, ut interdum eorum nonnullos, qui ad unum idemque morborum genus pertinere viderentur, aut uno nomine complecterer aut alii ejusdemque classis morbo frequentius in praxi occurrenti adnumerarem. Cujus rei mihi a viris peritis eo faciliorem datum mihi excusationem spero, cum et propter paucitatem, illorum, plurimum et saepius observatorum rationem nullo modo mutare possent, et per se inspectati eadem de causa certae conjecturae non locum darent. Saepissime tamen me, ut id mihi permissum crederem, germanicis morbo-

rum appellationibus, quibus medici in libitinae rationibus uti solent cum eadem vox haud raro plures comprehendat morborum species inductum esse fateor:

M o r b i.		Mortuorum numerus inter horas				Summa.
		ab h. noct. 12a usq. ad 6am matut.	ab h. 6a mat. usq. ad h. 12am merid.	ab h. 12a usq. ad 6am pomerid.	ab h. 6a usq. ad h. 12am noct.	
1	Angina (praecipue membranacea)	12	26	19	18	75
2	Apoplexia cerebialis (et nervosa)	101	110	95	63	369
3	Apopl. pulmonalis (et paralys. pulm.)	52	63	57	47	219
4	Asthma	7	7	3	3	20
5	Atrophia (marasmus et tabes) infantium	226	262	185	153	826
6	Carcinoma et scirrhus (varior. organor.)	6	12	3	9	30
7	Cardialgia (et colica)	—	1	2	—	3
8	Caries (aliquae ossium morbi)	4	3	1	1	9
9	Catarrhus suffocativus	22	25	19	12	78
10	Convulsiones (eclampsia) infantium	216	218	156	143	733
11	Cordis morbi	11	14	15	5	45
12	Cyanosis	—	—	1	1	2
13	Delirium tremens (et ebrietas)	3	1	2	2	8
14	Dentitio	25	35	30	34	124
15	Diarrhoea (dysenteria et cholera)	19	19	13	12	63
16	Encephalomalacia (et morb. org. cerebri)	—	—	2	—	2
17	Erysipelas	1	—	3	1	5
18	Febris biliosa	3	1	—	—	4
19	= inflammatoria	—	—	2	3	5
20	= intermittens	—	—	—	1	1
21	= nervosa (typhus)	40	47	42	39	168
22	= pituitosa (gastr. et verminosa)	12	16	9	15	52
23	= puerperalis (et puerperium)	9	11	13	8	41
24	Gangraena	—	1	—	1	2
25	Gastromalacia (et enteromalacia)	4	4	1	2	11
26	Hernia inarcerata	2	3	2	2	9
27	Hydrocephalus acutus (et encephalitis)	67	59	83	69	278
28	= chronicus	6	1	1	1	9
29	Hydrops (universalis, ascites et anasarca)	38	59	52	31	180
30	Hydrothorax (et hydrops pericardii)	46	59	40	32	177
31	Icterus	—	3	1	1	5
32	Influenza	—	2	1	—	3
33	Lithiasis (aliquae systemat. uropoët. morbi)	—	2	2	1	5
34	Marasmus senilis	88	119	96	102	405
35	Melaena (et vomitus eruentus)	2	1	2	3	8
36	Mentis alienatio	2	—	—	—	2
37	Metrorrhagia	2	1	—	1	4
38	Miliaria	1	—	—	—	1
39	Morbilli	10	8	3	6	27
40	Noma (et stomacace)	—	—	1	1	2
41	Paralysis	3	4	1	—	8

M o r b i.	Mortuorum numerus iuter horas				Summa.
	ab h. noct. 12a usq. ad 6am matut.	ab h. 6a mat. usq. ad h. 12am merie.	ab h. 12a usq. ad 6am pomerid.	ab h. 6a usq. ad. h. 12am noct.	
2 Phlebitis	—	—	—	1	1
3 Phthisis (praecipue pulmonalis)	165	220	197	167	749
4 = intestinalis (aliorumq. abdom. organor.)	10	10	10	13	43
5 = laryngea	9	8	5	6	28
6 Pneumonia (pleuritis et bronchitis)	59	57	59	48	223
7 Pneumorrhagia	6	11	7	7	31
8 Rhachitis	—	—	—	1	1
9 Scarlatina	21	20	26	26	93
0 Sclerosis	2	2	1	3	8
1 Scrophulosis	16	15	12	12	55
2 Tabes dorsualis	3	—	1	—	4
3 Trismus (et tetanus)	10	15	13	10	48
4 Tussis convulsiva	26	23	14	21	84
5 Ulcera (et exanthemata chronica)	2	2	3	—	7
6 Variola (et varioloides)	11	17	11	26	65
7 Viscerum abdominalium inflammatio	18	17	20	21	77
8 morbi organici	10	13	18	14	55
9 Vomitus chronicus	—	1	1	—	2
	1408	1628	1356	1199	5591

Jam supra quidem rei ratio probat, nobis haec singulatim in iis tantum morbis persequi et accuratius exponere licere, qui crebrius observentur; sed ne vel morbi ii, quorum exiguus est in hac collectione numerus, exclusi prorsus omnibusque iis, quae hinc consequentur, privati videantur, utque simul disputatio nostra summis amplioribus nitatur, age jam omnes morbos in classes ab omnibus concessas et naturae congruas dividamus, deinde eorum, qui diversis diei temporibus ab his morbis abrepti sunt, numerum computemus, denique ad moriendi necessitatis, quam ipsae morborum genera et species admetam habeant, comparisonem progrediamur. Numeri in hac tabula morborum classium nominibus unci inclusi appositi, eos morbos indicant, quos huic classi adnumeravi.

Mortui sunt.	inter horas				Summa.
	ab. h. noct. 12a usq. ad hor. 6am matut.	ab h. 6a mat. usq. ad h. 12am meridianam.	ab h. 12a merid. usq. ad h. 6am pomerid.	ab hor. 6a pomerid. usq. ad h. 12am noct.	
Febribus (No. 18. usq. ad N. 23.)	64	75	66	66	271
Inflammationibus (No. 1. 24. 25. 27. 42. 46. 57.)	160	164	182	160	666
Exanthematibus acutis (N. 17. 38. 39. 49. 56.)	44	45	43	59	191
Morbis acutis omnibus	268	284	291	285	1128
Phthisibus (N. 43. 44. 45. 55.)	186	240	215	186	827
Atrophis (N. 5. 34. 52.)	317	381	282	255	1235
Haemorrhagiis (N. 2. 3. 35. 37. 47.)	163	186	161	121	631
Catarrhis (chronicis) (N. 9. 15. 32. 59.)	41	47	34	24	146
Hydropibus (N. 28. 29. 30.)	90	119	93	64	366
Neurosibus (N. 4. 7. 10. 13. 36. 41. 53. 54.)	267	269	191	179	906
Reliquis morbis chronicis (N. 6. 8. 11. 12. 14. 16. 26. 31. 33. 40. 48. 50. 51. 58.)	76	102	89	85	352
Morbis chronicis omnibus	1140	1344	1065	914	4463

Qui morborum classium harumque specierum numeri quo facilius inter se comparentur, tum cum ea, que normalis putanda est, relatione conferantur, eos ad numerum millesimum revocemus, et rubricae primariae (A) hac ratione ortae, quae mille hominum, qui uno eodemque morbo laborantes, diversis temporibus obierunt, numerum continet, aliam rubricam primariam (B) adjungamus, in qua discrimina quae inter mortes ut in singulis morbis pro temporum diversitate observantur, et inter relationem illam normalem apparent, numeris et his signis + aut - notentur, idque ita ut e. g. + 20 in quacunque alterius rubricae columna secundaria nihil aliud significet, quam tempore hac columna comprehenso ex mille hominibus certo et nominato morbo abreptis plus vigintos mortuos esse, quam pro normali relatione eodem temporis spatio mori putandum sit. Contrarium hoc nota - 20 significandum esset. In duobus rubricis (C et D), quae sequuntur, notandum est, quam rationem duodecim horae inter se habeant, pro morborum diversitate comparatae. Hoc modo summa quaedam harum comparationum per se invenientur, quas jam oportet ex disciplinae rationibus explicare.

Morborum classes naturales, una cum praecipuis uniuscujusque earum morborum speciebus.	A.				B.				C.	D.
	Numerus mortuorum numero millesimo pro basi sumpto				Quot hi numeri a numero normali discrepent				Ratio noctis et diei = 1 :	Ratio vesperae et matutini temporis = 1 :
	Ab h. 12a noct. usq. ad 6am matut.	Ab h. 6a mat. usq. ad 12am merid.	Ab h. 12a merid. usq. ad 6am vespert.	Ab h. 6a vesp. usq. ad 12am noct.	Ab h. 12a usq. ad 6am mat.	Ab hor. 6a usq. ad 12am mat.	Ab hor. 12a usq. ad 6am vespert.	Ab h. 6a usq. ad 12am vesp.		
<i>Morbi acuti</i>	237	252	258	253	-15	-39	+15	+39	1,04	0,95
<i>Febres</i>	236	276	244	244	-16	-15	+1	+30	1,08	1,04
Febbris nervosa	238	280	250	232	-14	-11	+7	+18	1,12	1,06
= pituitosa	231	308	173	288	-21	+17	-70	+74	0,92	1,16
<i>Inflammationes</i>	240	246	274	240	-12	-45	+31	+26	1,08	0,96
Angina membranacea	160	347	253	240	-92	+56	+10	+26	1,50	1,02
Hydroceph. acutus	241	212	299	248	-11	-79	+56	+34	1,04	0,82
Pneumonia	265	255	265	215	+13	-36	+22	+1	1,08	1,08
Infl. viscerum abdom.	237	224	263	276	-15	-67	+20	+62	0,94	0,89
<i>Exanthemata acuta.</i>	230	236	225	309	-22	-55	-18	+95	0,89	0,87
Scarlatina	225	215	280	280	-27	-76	+37	+66	1,00	0,78
Variola	169	262	169	400	-83	-29	-74	+186	0,75	0,75
<i>Morbi chronici</i>	255	301	239	205	+3	+10	-4	-9	1,17	1,25
<i>Phthises</i>	225	290	260	225	-27	-1	+17	+11	1,22	1,06
Phthisis pulmonalis	220	294	263	223	-32	+3	+20	+9	1,25	1,05
= intestinalis	233	233	232	302	-19	-58	-11	+88	0,87	0,87
<i>Atrophiae</i>	257	309	228	206	+5	+18	-15	-8	1,16	1,30
Atrophia infantum	274	317	224	185	+22	+26	-19	-29	1,17	1,44
Marasmus senilis	217	294	237	252	-35	+3	-6	+38	1,13	1,04
<i>Haemorrhagiae</i>	258	295	255	192	+6	+4	+12	-22	1,22	1,23
Apoplexia cerebialis	274	298	257	171	+22	+7	+14	-43	1,24	1,33
= pulmonalis	237	288	260	215	-15	-3	+17	+1	1,21	1,10
<i>Catarrhi chronici.</i>	281	322	233	164	+29	+31	-10	-50	1,24	1,51
Catarrhus suffocativus.	282	320	244	154	+30	+29	+1	-60	1,29	1,51
Diarrhoea	302	302	206	190	+50	+11	-37	-24	1,03	1,52
<i>Hydropes</i>	246	325	254	175	-6	+34	+11	-39	1,37	1,33
Hydrops	211	328	289	172	-41	+37	+46	-42	1,61	1,16
Hydrothorex	260	333	226	181	+8	+42	-17	-33	1,27	1,45
<i>Neuroses</i>	295	297	211	197	+43	+6	-32	-17	1,03	1,45
Eclampsia infantum.	295	297	213	195	+43	+6	-30	-19	1,04	1,45
Tussis convulsiva	309	274	167	250	+57	-17	-76	+36	0,78	1,39
<i>Reliqui morbi chronici.</i>	216	290	253	241	-36	-1	+10	+27	1,21	1,02
Cordis morbi	245	311	333	111	-7	+20	+90	-103	1,81	1,24
Dentitio	202	282	242	274	-50	-9	-1	+60	1,10	0,93
Scrophulosis	291	273	218	218	+39	-18	-25	+4	0,96	1,29
Viscer. abd. morbi org.	182	236	327	255	-70	-55	+84	+41	1,28	0,71
Ratio normalis ex omnibus morbis computata	252	291	243	214	-	-	-	-	1,14	1,18

Numeri, quos ultima linea rubricae A continet, cum non ad sim-
 lum aliquem morbum referantur, legem illam, ex qua universus
 mortis casuum tam accrescentium quam decrescentium numerus, qua-
 nus diei temporibus regitur, judicandus est, clare expressam propo-
 nt, ideoque numerorum rationem, quae inde petitur, normalem ap-

pello. Vim, quam singuli morbi pro natura sua in moriendi tempore accelerando aut retardando ostendant, per se clarum est, tantum ex eo cognosci et defini posse, quatenus numeri eorum (A) a numeris, quos in ultima linea ejusdemque rubricae A proposui, differant. Haec causa est cur rubrica B, in qua hae declinationes diligentissime enumeratae sunt, in hac tabula summo momento sit, et omnia, quae postea de numerorum relationibus, quatenus singulis morbis ullo modo immutentur aut afficiantur, dicturus sum, unice, vel hac rubrica non expressis verbis nominata, ad solos hos numeros referenda sunt, quos haec rubrica B. oculis subjiciat; ubi vero differentiam non sic intelligi volo rubricae signum addidi.

Quas hic inter singulas morborum species et classes rationes esse statuimus, si cum relationibus iis comparantur, quae in universum statui debent, primum hoc manifestum est, chronicorum morborum discrepantiam minimam esse. Quod eo minus mirum videbitur cogitanti, si numerus quintus pro norma habeatur mortuorum, quatuor partes chronicis morbis, unam vero tantum acutis abruptam esse atque vel hac de causa summam illam normalem propius ad chronicorum morborum quam ad acutorum naturam accedere. — Majus contra acutorum morborum discrimen est. In his enim horis antimeridianis et post mediam noctem, quae alias mortibus sunt refertissimae, longe minor mortuorum numerus invenitur, pomeridianis vero horis et ante mediam noctem multo major. Ex quo per se clarum est, cur minus discrimen inter diem et noctem in mortibus, quae morbos acutos sequuntur, observetur (C), et cur major eorum sit numerus, qui horis vespertinis quam qui matutinis moriantur (D). Cujus discriminis causa dubium non est, quin non aliunde repetenda videtur, quam ex exacerbationibus, quae horis pomeridianis et vespertinis eos maxime, qui morbis acutis oppressi sunt, corripere solent et morientium numerum valde debent augere.

Erit fortasse, qui hic obliquatur nobis atque moneat, vim eam quae exacerbationibus assignanda sit, nullam esse posse, nisi post horam demum tertiam pomeridianam, neque, cum raro tantum tam mature cernantur, afferre quidquam inque se continere, unde major eorum qui horis pomeridianis usque ad tertiam moriantur, numerus explicetur. Quam dubitationem quo certius tollere possemus, necesse est ut de numero eorum, qui duobus his pomeridianis trium horarum spatiis vita decedere solerent, certum quid et satis exploratum haberemus proponere. Mihi quidem, qui 1221 mortes, quarum 286 acutis morbis adductae essent hunc ipsum in finem inter se comparaverim, persuasum est, inde a hora 12a usque ad 3am pomeridianam acutis morbis non plures alii ripi, quam in universum moriantur, sed ab h. demum 3a usque ad sextam, eodemque modo intellexi, illud + tempore ante mediam noctem

d solas fere horas 6am usque ad 9am pertinere. Ex quo efficitur majorem eorum, qui morbis acutis horis vespertinis moriantur, numerum procul dubio solis exacerbationibus attribuendum esse. Hae vero exacerbationes letalem vim suam duplici modo exserere videntur, cum ut organon male affectum, cujus vigor ad vitam sustentandam necessario requiritur, ita corripiant, ut munere suo diutius fungi nequeat, mors vero ultimae exacerbationis comes horis statim pomeridianis sequatur, aut vehementia sua omni vitae vi prorsus exhausta mortem adducant, quae hoc in casu ultimam exacerbationem sequens sub huius demum finem circa mediam noctem appropinquat. Prior mortis species praecipue in inflammationibus et eorum organorum morbosa affectione, sine quibus vita ne unum quidem temporis momentum seruari posset, locum habet; secunda in febribus, maxime vero in exanthematibus, quae saevissimarum exacerbationum impetu omnes alios morbos superare constat. Id quod tabula, quam addidi, luculentissime confirmatur. Morientium numerus normali superior in inflammationibus horis pomeridianis, in febribus praesertim in exanthematibus horis ante mediam noctem praevalere invenitur. Idem de singulis harum familiarum morbis affirmandum est. Febris nervosa (sive abdominalis sive cerebri typhi speciem praese fert) cum saepissime videm omni prorsus exhausta et consumpta vi vitali, non raro tamen cerebri systematisve gangliosi paralyti mortis causa fieri putanda sit plures horis ante mediam noctem quam pomeridianis conficit. Febres utem pituitosa et gastrica, cum aucta tantum febris vehementia et orta inde virium exinanitione vitam restinguant, horis tantum ante mediam noctem moriendi necessitatem gravissime ostendunt adauctam, pomeridianis vero mire imminutam. In angina membranacea organorumque abdominalium inflammationibus, cum utraque mortis causa communem habeant, tamen si ex longe majori eorum, qui horis ante mediam noctem quam qui pomeridianis auferuntur numero conjecturam facere licet plerumque virium confectioe interimunt. Contra in hydrocephalo acuto et Pneumonia, quorum alter maxime cerebri paralyti, alter praeccluso aëris ad pulmones accessu letalis est, longe plures horis pomeridianis mori constat quam ante mediam noctem. Febris scarlatinosa, quam partim haud raro cum inflammationibus eorum organorum, a quibus omnis vivendi conditio pendet, morbis consociatam, partim idque saepius tantam febris, quanta nescio, an a nullo alio morbo inveniatur, vehementiam assumere videmus, propter hoc ipsum justo plures horis pomeridianis et ante mediam noctem mortes habet, ita tamen, ut hae illis morientium numero relativo sunt superiores. Variolis contra, quarum omnis fere occidendi vis ex febris impetu pendet, horis pomeridianis non tot quidem abripiuntur, quot eodem tempore abripi solent, ut horis demum ante

mediam noctem eo plures ab iis nactentur, i. e. $\frac{2}{3}$ pro $\frac{1}{4}$. Quemadmodum vero in singulis morbis acutis major eorum numerus, qui post meridiem et ante mediam noctem abripiuntur, exacerbationibus par esse reperitur: ita etiam justo minor morientium numerus, qui in horis antemeridianis et iis, qui mediam noctem excipiunt, existit, remissioni respondet, quae in singulis morbis alterutri tempori convenientior est. In febribus horum duorum temporum par fere ratio est nisi quod in febre pituitosa ejusmodi observatur relatio, ut numerus horis antemeridianis mortuorum ipsam normam superare videatur; id quod cum alia experientia eaque satis frequenti cohaerere videtur quod gastricas molestias eodem tempore maxime scimus graves esse solere. Omnes autem inflammationes non minus quam exanthemata acuta horis antemeridianis potissimum minuntur et remittuntur; unde colligitur, illum etiam statum, quem signo — notavimus, ante meridiem majorem ambitum habere quam post mediam noctem. Una tantum angina membranacea notabile est quam discrepet, quippe quae horis antemeridianis plures adeo moriantur, quam quot norma statuit. Cujus rei nescio unde justam satis et claram causam repetam. Nam si quis dicat, modo major se judicio hujus morbi casuum observatorum numerus obtulisset, (oblata enim erant non plures quam 75) hanc etiam diversitatem exaequare potuisse, equidem non obliquar, sed veri tamen similis videtur, eam ex laryngis actione, quae horis antemeridianis major est quam post mediam noctem, pendere. Etiam quod in variolis post mediam noctem longe minor est relationis morientium numerus quam tempore antemeridiano, non alia causa videtur esse, quam quod gastricas molestias inseparabiles hujus morbi comites esse scimus, quo fit ut earum vis magis se ante meridiem letalem ostendat.

Jam ad chronicos morbos transitum facientes multo pauciora et leviora in his quam in acutis morbis discrimina esse videmus, eoque minora, quo rarius iis, vel si solum ultimum eorum stadium spectamus, febris adhaerere solet. Quamquam ut chronicorum morborum scientia nostra imbecillior est, et multa in iis, certe plura quam in acutis morbis supersunt, quae cognita et perspecta habere velimus quidem neque tamen penitus nosse adhuc possumus, ita etiam hanc discrimina, quae in mortis casibus observantur, rationem explicare pluribus longe et gravioribus difficultatibus obnoxium est. Sed antequam ulterius progrediar, praemonendi mihi sunt lectores, quod in his morbis plures et ipsam normam excedentes mortes horis matutinis inveniantur, earum vero, quae horis vespertinis accidant, non solum minor sit sed ne normali quidem numero respondeat, id nulli omnino explicatione indigere, quod hoc ipso demum morborum acutorum discrimina exaequentur et illa ratio oriatur, quam singulis di-

temporibus morientium numeri normam esse arbitramur. Eo majori diligentia contrarii casus, (i. e. cum certo quodam chronico morbo horis matutinis pauciores, vespertinis autem plures moriuntur, quam secundum normam exspectamus) digni sunt. neque negligendum est, quae ratio sit inter aequales duas partes et noctis et diei, quarum utraque sex horas comprehendit.

Phthises, cum ad finem properant, febrim hecticam adjunctam habent et plerumque aut organo eo, quod male affectum est, primum destructo, aut omni corporis vi exhausta morti viam parant. Quamobrem eorum qui his morbis moriuntur, normali numero longe major pars ante mediam noctem et pomeridianis minor vero aliis diei horis vita dejungitur. Is vitae finis, quem primo loco commemoravi, phthisi pulmonali proprius esse videtur, quare ex ea laborantes, si normam morientium spectas, maximam partem horis pomeridianis mori solent; cum phthisis intestinalis ante mediam noctem ex vivis evocare soleat, alia autem diei tempora praecipue vero antimeridianas horas perire videatur; quod ipsum magno documento est, terribilem hunc morbum virium exhaustionem occidere; quo accidit etiam quod alvi quoque profluvia, singularia in hoc morbo, eodem tempore ingruere solent. — Atrophiae, quibus nulla est cum febre communicatio, mortum numerum normam superantem horis matutinis, a media nocte usque ad meridiem, habent, minorem vero vespertinis. Quamquam in morborum tabulis hoc marasmi senilis („Altersschwäche” germ.) titulo haud raro morbi cum febribus conjuncti, a quibus senes correpti occiderentur perrepere videntur, unde de numeris qui in tabula nostra leguntur, eorum qui hoc mortis genere singulis diei temporibus abripiuntur, non sine jure dubitari possit. — Haemorrhagiae, quamquam febre non omnino liberae, raro tamen febris vehementia interficiunt. Cujus morborum classis in speciebus duabus iis, quas in tabula signavi, mors a videtur adduci, ut sanguis effusus, cum organon, cujus ad vitam servandam summa et absoluta necessitas sit, cerebrum aut pulmones, nimis comprimatur, ejus vim et efficacitatem tollat atque sic vitam extinguat. Neque errabimus statuentes mortem iis temporibus rapacitatem fore quibus ipsorum horum organorum actiones vel maxime requirantur, id quod experientia confirmatur. Cerebrum enim, si reliquas die partes comparas, prima noctis parte languere et nihil fere agere videtur, quare huic tempori signum — reliquis autem signum + convenit. Pulmones vero pro dubio horis pomeridianis occupatissimi sunt, unde fit, ut ex naturae ordine apoplexia pulmonali pomeridiano tempore plus, quam norma praescribitur, antemeridiano vero minus sufferantur. — Catarrhis chronicis omnia in hac re sunt cum morbis chronicis in universum communia, sed ad gradum altiorem protracta. In quo hoc maxime notandum est, quod in duobus, quos indicavi,

hujus familiae morbis, catarrho suffocativo et diarrhoea, horas post mediam noctem, utpote quibus graviore etiam horum morborum paroxysmi observentur, magis periculosas et letales esse experientia docet. — Hydropes persaepe febrem habent sociam, quae tamen cum perraro ad talem aestum ardoremque procedat, ut vires plane conficere possit, escarum tantum, ut ita dicam, vice fungitur, plures mortes in horas pomeridianas inducens, quam secundum normam his contigerent. Hydrothorax vero, ut plerumque chronicum decursum habet cum ceterae hydropicae species febrilem indolem prae se ferant ita etiam ab iis, quae chronicis morbis propriae sunt, rationibus non abhorreere cernitur, ceteris ad acutorum morborum rationem propius accedentibus. — In Neurosibus hoc maxime notandum est, quod morientium numero normali majore horae, quae mediam noctem excipiunt, in tussi convulsiva autem illae quoque, quae huic antecedunt excellent; cujus rei causam quamquam nescio unde repetam, inter omnes tamen constat, hos morbos sub noctem maxime paroxysmi esse frequentiores. Schoenleinio auctore Neuroses pectorales sub vesperam, abdominales vero sub mediam noctem, sub matutinum tempus usque ad meridiem aegrotos tentant turbantque, qui quod hi etiam temporibus morti succumbere soleant, satis notabile est. Eclampsia (species neuroseos abdominalis) horis matutinis a media nocte usque ad meridiem, tussis convulsiva autem (sub cujus nomine non pauca mihi videntur in mortuorum tabulis asthmata latere) noctu ab hora sexta vespertina usque ad 6am matutinam mortuorum copiam normam multum excedentem praebet. — Cordis morbos non solum cum ratione normali collatos, sed etiam per se spectatos (A) pomeridiano tempore longe maximum victimarum numerum exigere, offendere non potest eum, qui cogitet, multos ex hac morborum serie acutis adnumerandos fuisse, illi vero tempori prae ceteris cordis actionem modum excedentem in statu etiam sano convenire. — Tres denique morbi quorum ad extremum mentio a me injecta est, dentitio, scrofulosis, viscerumque abdominalium morbi organici relationes exhibent, quarum egi causam rationemque non satis a me perspici libere confiteor. Attamen cum ultimi duo morbi paucos tantum mihi casus (uterque 55 observandos praebuerint, primi vero illius nomine nimis saepe diversissimae eorum morborum, quibus per omne id temporis spatium, quodentium evolutio fit, pueri opprimi soleant, formae notentur, eo inducor, ut horum morborum rationibus nostra in re non multum censeam tribuendam esse.

Ex iis, quae hactenus disputavimus, unicuique spero in extremi rubricis nostris perspicuum fore, quam legem mors in utraque die parte per duodecim illas horas sequatur. Unum tantum superest quod mihi diurnas nocturnasque mortes comparanti et quae inter eo

ratio esset reputanti, mirum hoc visum esse fateor, hoc dico, quod in plerisque, omnibus fere, viscerum abdominalium reproductionisque morbis, qui in tabula nostra commemorantur, tam acutis quam chronicis, modo a atrophica et organicis viscerum illorum affectionibus discesseris, eorum, qui noctu moriantur, numerus non solum normalem relationem excedere, sed etiam longe eorum, qui die vita defungantur, numerum vincere videatur. Quod diu in animo volutanti tandem mihi, cum in animalibus vitam vegetativam noctu constet praevalere, in mentem venit num forte morbi iis plerumque diei temporibus morte finirentur, quibus in naturali suo statu organa, morbo nunc hoc illove oppressa, maxime essent actiosa. In quo ipso primum causa mihi latere videbatur, unde immanis illa variolarum rapacitas explicari posset, qua ex iis laborantes horis plerumque ante mediam noctem obirent, quippe quem morbum persaepe cum gravissimis organorum abdominalium malis consociatum esse constet. Sed longius has disquisitiones et meditationis et experientiae via persequens hanc conjecturam meam, licet multis in morbis ut supra vidimus tali legi negari nequeat locum esse, falsam esse intellexi. Nam cum omnibus morbis prout aut ad organa cavitatis cranii canalisque spinalis, aut thoracis aut abdominis cavi pertinerent, in tres classes principales divisas, jam quae in singulis morientium inter se rationes essent computarem, partim eas ab universali summa nihil fere quidquam differre inveni, partim, si qua differentia talis cerneretur, ea non ejusmodi erat, ut illius conjecturae aut veritatem omnino probaret aut universalem in auctoritatem pararet. In quo quamvis non negam difficultates, quibus totum hoc studium omnes morbos pro organis affectis in certas quasdam classes describendi praepeditum sit, considerandas esse et licet ipse cum ars salutaris nondum eo videatur provecta ut tali conatui par sit, facile, si morbos natura sua diversos componendo erraverim, aequam inde excusationem petere possim, tamen, opinor, ex omni hac disquisitione procul dubio id elucet, vim eam, quam organon affectum in mortis tempus definiendum habere possit et inferiorem esse per se et in primis morbi cujusque naturae et indoli cedere debere. Ne vero quis me propter hoc reprehendendum censeat, quod sententiam hanc, quae rem negari tantum videatur, commemoraverim, consulto et cogitate id feci, partim quod ea non in totum sit negans tantum, partim quod fieri possit, ut disputationibus posterioribus diligentius feciliusque institutis tale quid probetur, omnino autem quia persuasum habeo, negativos hos ipsos disceptationum exitus, modo constantes sibi reperiantur, in statisticis computationibus haud parvi pretii esse, nec omnino negligendos.

Praeter morbos, ipsas mortis causas, anni tempestatibus normalem illam in mortibus diei tempora sequentibus numerum immutari

verisimillimum est. Nam ut opinio mea, quam intelligentibus hic di-
judicandum proposui, qua statuo, majorem eorum, qui horis matutini
morianur, numerum hanc causam habere, quod nova solis orienti
vis corpus aegrotum denuo irriter, occidentis vero contrarium effectur
esse, veram se tueatur, hoc prae ceteris opus est ut maximus mini-
musque morientium numerus sine ulla declinatione diversis tempori-
bus, quo sol pro ipsa tempestatum diversitate oriatur atque occida-
idem esse probetur, atque ut, quod inde sequitur, diei tempora, qui-
bus extremi hi numeri inveniantur, eo inter se proprius accedant, qui
magis anni tempestas ab aequinoctio vero et autumnali receda-
Quod ita se re vera habere, quo plus mea interest demonstrare, e-
magis doleo quod causis in prooemio commemoratis praepeditus, non
nisi fragmenta quaedam argumentorum, quibus hoc probem, afferre
possim. Nam plena hujus rei confirmandae vis non est nisi in dis-
quisitionibus plures per annos accuratissime institutis, quae non tan-
tum sex horarum spatia complectantur, sed cum non tantum ortu
occasusque solis diversis anni tempestatibus sit discrimen, ad tres
quoque horas extendantur. Hanc legem mihi praescribens in mortis
casu, qui mensibus Aprili, Majo et prima Junii parte Berolini acci-
derunt, inquisivi et observationibus hac via acceptis in sententia mea
confirmatus sum. Coelo serenissimo hoc tempus aestati quam ve-
similium factum est, eique mortes responderunt, ut pote quae plurima
horis a tertia usque ad sextam et a sexta usque ad nonam matutini
i. e. post solis ortem, minimae horis ante mediam noctem a 9a—12a
i. e. post solis occasum, obtingerent. Plura cum non habeam, quibus
hanc opinionem meam tuear, sperare licet ut amplioribus ea in poste-
rum disquisitionibus stabiliatur.

Operi etiam pretium esset scire num hae causae, e quibus majorem
minoremve mortis casuum numerum diversis diei temporibus ob-
servatum explicare studemus, homines pro sexuum et aetatum diver-
sitate alios aliis magis faciliusque afficiant. Casuum, quos mihi hoc
respectu observare licuit, paucitas obstat, quoniam minus certi quid de
hac re affirmem, quam eo magis opto ut doctiores postea viri diligen-
ter attendant.

Breviter in fine summas ab aliis scriptoribus allatas proferre volo
ut videamus, num forte causa inveniri possit, qua discrimen, quo
inter illorum rationes et meas tali modo declaretur, ut nec alia
aliis locis leges praescribantur nec singulorum fides et auctoritas in
dubitationem vocetur.

Diei tempora, quibus mortes obtigerunt.	Absolutus mortuorum numerus				Relativus mortuorum numerus			
	Secundum Virejum	Secundum Buekium	Sec. Queteletum	Sec. meas disquisitiones	Secundum Virejum	Secundum Buekium	Sec. Queteletum	Sec. meas disquisitiones
	Mane ab hora 12a usq. ad 6am	73	598	1397	1408	237	306	266
" " " 6a " " 12am	83	474	1321	1628	273	242	252	291
Vespere ab h. 12a " " 6am	76	414	1458	1356	250	211	278	243
" " " 6a " " 12am	73	472	1074	1199	240	241	204	214
	304	1958	5250	5591	1000	1000	1000	1000
Ratio inter noctem et diem = 1 :					1,15	0,82	1,12	1,14
Ratio inter vesperam et matutinum tempus = 1 :					1,04	1,21	1,07	1,18

Hinc clarum fit, quam valde singulorum scriptorum relatus, vel ubi duodecim horarum spatia computent, inter ipsos dissentiant et a rationibus meis differant. Ipsae enim singulorum temporum spatia, quae medium numerum vel exedunt vel non attingunt, ut minimi maximique spatia, quae in partibus apud omnes fere scriptores constare sibi vidimus, magnas hic habent differentias. A Virejo maximus morientium numerus ut a me horis antemeridianis, minimus autem non horis ante sed post mediam noctem adscribitur. Summae quas Queteletus affert mecum tantum in eo temporis spatio faciunt, in quo rarissimae mortes obtingunt, quod est horis ante mediam noctem; maximus vero numerus a Queteleto horis pomeridianis tribuitur. In duodecim horarum spatiis summae Queteletianae et Virejanae simillimae sunt. Maxima vero differentia ea est, quae inter reliquorum summas et Buekianas observatur, ex cuius viri sententia maximus morientium numerus horis post mediam noctem, minimus pomeridianis dandus est. Ceterum notatu dignissimum est, quod proportionales a Buekio allatae eadem fere sunt, quas ipse inveni, nisi quod in spatiis occurrunt sex horis priora. Sic secundum meam computationem ex mille mortibus 214 horis ante mediam noctem obtingunt; eadem fere numerus (i. e. 211) ex Buekii rationibus horis pomeridianis moritur, quibus cum ex mea computatione 243 moriantur, secundum Buekium vero horis antemeridianis 242, differentia exoritur non maior quam 1. Hinc sequitur, ut relatio quam Buekius inter vesperam et matutinum tempus statuit a meis rationibus vix differat, ea vero quam inter noctem diemque vult, dissimillima sit.

Ex iis, quae normalem in mortibus, quantum ex diei temporibus dependent, relationem immutare possunt, facillime explicatu sunt differentiae Virejanae. Cujus si relatus mortibus in nosocomio, quod non nisi aegrotos milites receperit, observatis inniti reputemus, si porro in huiusmodi institutis acutos morbos, ad quos milites propter corporis

constitutionem et vitae genus procliviores sint, longe plures mortes, quam ex regula fieri soleat, ad ducere cogitamus — in universum enim $\frac{4}{5}$ chronicis $\frac{1}{5}$ acutis morbis abripi supra vidimus — non erit quod miramur, in relatibus Virejanis mortuorum numeros iis similiores esse, qui morbis acutis moriantur. Dummodo eorum, qui illo in nosocomio acutis morbis mortui sint numerum, iis, qui morbis chronicis abriperentur, parem fuisse ponas, quod certe ex causis quas supra diximus, tuo jure facere potes, easdem, quas Virejus affert, summas accipias necesse est. Similiter quamquam minus facile differentiae etiam, quibus Queteleti relatus item ex nosocomio publico petiti a meis discedunt, si a minore fide et diligentia, qua observationes factae sint, discesseris ex eo possunt explicari, quod acutorum morborum et in primis inflammationum in casibus iis omnibus, quos observavit, major numerus esset. In Buekianis vero differentiis nullus huic explicandi rationi locus est, quippe cujus summae non ex observationibus in nosocomio institutis petitae sint sed Hamburgensium incolarum numero nitantur. Neque talem facile possis morborum compositionem apud animum fingere, unde relationes, quales a Buekio afferuntur, progrediantur. Unde facile colligitur, morbos solos per se harum differentiarum causas esse non posse. Fortasse maris vicinia, qua una Hamburg urbs ab reliquis locis, in quibus ejusmodi disquisitiones institutae sunt, maxime differt, efficit, ut tali, qualis a Buekio relatus est, gradu mortes singulis diei temporibus accidentes ab eo differant, quod vulgo haec in re observatur. De quo priusquam certi quid statui possit, ampliores et diligentiores observationes et Hamburgi et in pluribus urbibus mari adjacentibus factae praecedere oportet.

Vitae curriculum

ex decreto gratiosi medicorum ordinis adjectum.

Ego Marcus Berlinski a. MDCCCX patre Gersono, matre vero Anna e gente Goldiana, quibus parentibus carissimis adhuc superstitionibus gaudeo, Calisiis, urbe ejusdemque nominis palatinatus principe Poloniae natus, fidei veteris testamenti addictus sum. Primis literarum elementis privatim institutus, annum agens decimum tertium, gymnasium, quod tunc temporis Calisiis floruit inivi, quo vero deleto anno MDCCCXXVII Varsaviam me contuli, ibique scientiarum cursu sublimiorum rite peracto, maturitatis examine superato, anno MDCCCXXVIII die XV Septembris numero civium, in alma universitate Alexandrina a magnifico t. t. rectore Ill. Adalberto Szway-

kowski adscriptus, apud ordinis medicorum t. t. decanum Ill. Rolinski nomen professus sum. In hac universitate his interfui praedlectionibus: de physice Ill. Skrodzki, de chemia Ill. Kitajewski, disseruere, de mineralogia Ill. Hoffmann et Pawlowicz, de botanice Ill. Schubert, de zoologia Ill. Jarocki, de anthropotomia theoretica, anatomia comparativa et arte cadavera secandi Ill. Rolinski, de anthropologia, logice, jure naturali Ill. Lach Szyrma, de physiologia, diaetetice Ill. Mile, de pharmacologia, chemia politica et forensi Ill. Celinski, de pathologia generali Ill. Szczucki, de chirurgia Ill. Janikowski. Mense Majo a. MDCCCXXXII Berolinum me contuli et a magnifico t. t. rectore Ill. Marheinecke civibus academicis in universitate Friderica Guilelma adscriptus, apud Beat. Rudolphi, facultatis medicae decanum nomen professus sum. Ex quo tempore audiui: Ill. Müller de physiologia, Ill. F. Hufeland de pathologia generali, Ill. Eck de therapia generali, Ill. Osann de materia medica, Ill. Link de toxicologia, Ill. Graefe de chirurgia, Ill. Hecker de pathologia et therapia speciali, et de medicinae historia, Ill. Horn de morbis syphiliticis et animi morbis Ill. Casper de arte formulas medicas concinandi, infantium morbis et medicina forensi, Ill. Kluge de artis obstetriciae elementis et de aciurgia, Ill. Busch de arte obstetricia. Fasciarum imponendarum artem Ill. Ascherson me docuit.

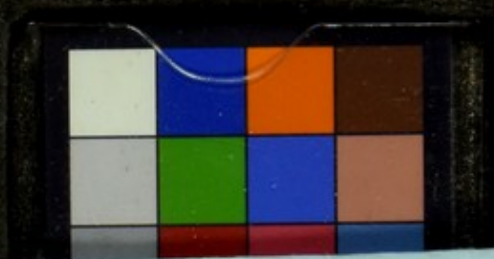

Ad praxin medicam, chirurgicam, ophthalmiatricam et obstetriciam Ill. C. W. Hufeland, Ill. Osann, Ill. de Graefe, Ill. Rust Ill. Kluge Ill. Wolff, Ill. Jüngken me instituerunt.

Tentamine jam rigorosoque examine, coram gratioso medicorum ordine absolutis, spero fore, ut dissertatione thesibusque rite defensis summi in medicina et chirurgia honores in me conferantur.

Theses defendendae.

1. Phthisis pituitosa a tuberculosa et ulcerosa facile dignoscenda.
2. Pyromania mentis morbus peculiaris non est.
3. Aneurysmatis spurii indoles ex arteriae membranarum, interna et mediae ruptura, externa vero expansione intelligi non potest.
4. Puris metastases nego.
5. In morbis etiam internis symptomata objectiva subjectivis antepoenenda.
6. Dentium sic dicta caries morbus sui generis est, neque salivae chemicae compositioni solae originem debet.

DICTARY

SOME TIGHT
GUTTERS

TEXT
PRINTED
OFF
PAGE